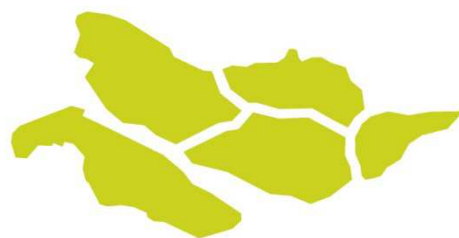

Programmabegroting 2018 en meerjarenraming 2019 - 2022

waterschap
**Hollandse
Delta**

Let op! Betreft voorbeeld, geen volledige en/of juiste weergave van cijfers, feiten e.d.

In één oogopslag

Inkomsten en uitgaven

INKOMSTEN € 156,785 (in miljoenen)

UITGAVEN € 156,785 (in miljoenen)

Waterschapsbelasting. Wat betekent dit?

Voorwoord

Inhoudelijke inleiding

Inhoudsopgave

1	Samenvatting 2018: WSHD	5
1.1	Inhoudelijke speerpunten	5
1.2	Financiële analyse op hoofdlijnen	5
2	Programma's	7
2.1	Programma 1 Waterveiligheid	7
2.2	Water	13
2.3	Waterketen	13
2.4	Wegen	13
2.5	Bestuur en organisatie	13
2.6	Algemene dekkingsmiddelen	13
3	Paragrafen	14
3.1	Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar	14
3.2	Uitgangspunten en normen	15
3.3	Incidentele baten en lasten	15
3.4	Doorbelasting indirecte kosten (Kostentoerekening)	17
3.5	Reserves en voorzieningen	17
3.6	Waterschapsbelastingen	22
3.7	Weerstandsvormogen	26
3.8	Houdbare overheidsfinanciën	27
3.9	Financiering	27
3.10	Verbonden partijen	30
3.11	Bedrijfsvoering	32
3.12	EMU-saldo	33
3.13	Duurzaamheid en innovatie	33
4	Financiële overzichten	34
5	Bijlagen	38
5.1	Lijst van begrippen en afkortingen	38
5.2	Investeringsprojecten op projectniveau	39
5.3	Overzicht en toelichting op potentiële investeringsprojecten 2018-2022	51
5.4	Overzicht prestatie-indicatoren	63
5.5	WSHD in kengetallen	65

1 Samenvatting 2018: WSHD

1.1 Inhoudelijke speerpunten

Hieronder wordt per programma een korte samenvatting gegeven van de inzet voor 2018:

Programma	Samenvatting 2018
1. Waterveiligheid	De hoofddoelstelling van het programma waterveiligheid is het beschermen van de Zuid-Hollandse eilanden tegen overstromingen. Via de meerlaagse veiligheidsbenadering (preventie, ruimtelijke inrichting en crisisbeheersing) wordt hieraan invulling gegeven. De speerpunten voor 2018 zijn: - Het afronden van de restpunten van het versterkingsprogramma HWBP2 - Het opstarten van twee projecten uit het (nieuwe) hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) - Het uitvoeren van de eerste beoordelingsronde voor de primaire waterkeringen - Het uitvoeren van de eerste formele audit door de Inspectie van Leefomgeving en Transport (ILT) over de wijze waarop de zorgplicht voor de primaire waterkeringen ingericht is en uitgevoerd wordt - Het evalueren en actualiseren van het Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen
2. Water	
3. Waterketen	
4. Wegen	
5. Bestuur en organisatie	
6. Algemene dekkingsmiddelen	

Combinatie van inhoud en financiële overzichten (tabellen)

1.2 Financiële analyse op hoofdlijnen

1.2.1 Exploitatie

De Programmabegroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2022 zijn gebaseerd op het Coalitieprogramma op hoofdlijnen en de Kadernota 2018. De belangrijkste financiële uitgangspunten hieruit zijn:

- 1.
- 2.

Korte toelichting op mutaties (woordelijk)

Belastingopbrengsten (bedragen x € 1.000)	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Geraamd in Programmabegroting 2017-2021	146.307	147.027	149.143	150.762	150.746	150.746
Mutaties o.b.v. de notitie Kadernota 2018		2.762	4.417	6.655	8.874	11.550
Mutaties o.b.v. Burap 2 - 2016		40	40	40	40	40
Mutaties o.b.v. Burap 1 - 2017		70	70	70	70	70
Mutaties Programmabegroting 2018- 2022		-486	-619	-751	-417	-784
Noodzakelijke belastingopbrengst	146.307	149.412	153.051	156.776	159.313	161.623
Verhoging in % t.o.v. het vorige jaar		2,12%	2,44%	2,43%	1,62%	1,45%
In de notitie Kadernota 2018 geprognosticeerd						
Verhoging in % t.o.v. het vorige jaar		2,38%	2,52%	2,51%	1,40%	1,68%

Overige tabellen:

- Samenvatting exploitatie per programma excl. Reserves
- Samenvatting exploitatie per programma incl. specificatie reserves
- Samenvatting belastingopbrengsten per taak meerjarig

1.2.2 Investerings

Op te nemen informatie:

- Samenvattend overzicht investeringen per programma in meerjarig beeld
- Inclusief korte toelichting mutaties ten opzichte van Kadernota

2 Programma's

2.1 Programma 1 Waterveiligheid

Met het programma Waterveiligheid verbetert WSHD de primaire en regionale waterkeringen zodat ze betrouwbaar en toekomstbestendig blijven. WSHD zorgt hiermee voor bescherming van de Zuid-Hollandse eilanden tegen overstromen. Zo zorgen we ervoor dat de dijken en duinen langs de Nieuwe Waterweg, de Nieuwe Maas, de Noord, de Beneden Merwede, de Nieuwe Merwede, het Hollands Diep, het Krammer-Volkerak, de Grevelingen en de Noordzee de verwachte klimaatverandering goed kunnen opvangen.

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma bevat verbeteringen aan de primaire keringen. De dijkversterkingen Eiland van Dordrecht, Spui Oost, Hoeksche Waard Zuid en Hoeksche Waard Noord zijn vanuit HWBP2 uitgevoerd en de dijken zijn dijkveilig verklaard. De projecten zitten in de nazorgfase (fase 2) en de restpunten worden in 2018 afgehandeld.

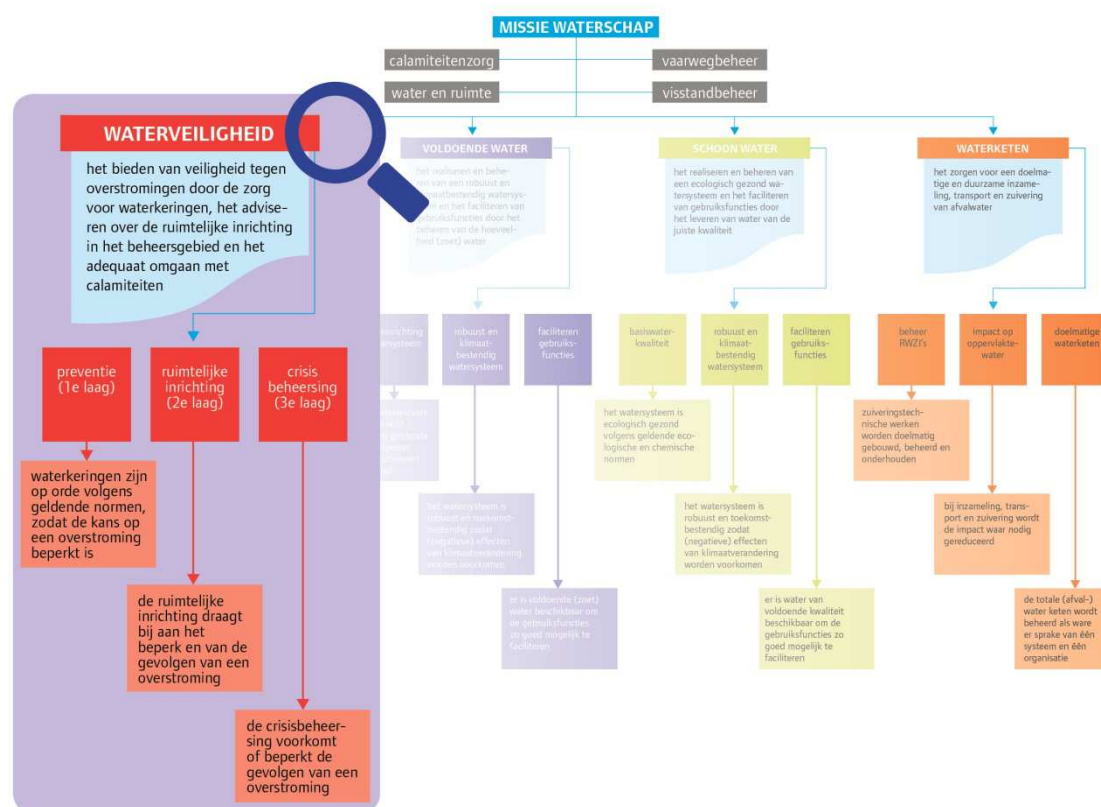
De provincie Zuid-Holland heeft in 2016 een besluit genomen over de aanwijzing en normering van de compartimenteringskeringen. De provincie heeft voor WSHD 274 km compartimenteringskering aangewezen. Voor deze keringen geldt dat het bestaande profiel als norm zal worden gehanteerd. Dat betekent dat het huidig beheer en onderhoud kan worden voortgezet, waarbij voorkomen wordt dat het profiel van deze keringen wordt aangetast. In het Meerjarenperspectief 2018-2022 zijn hiervoor de benodigde financiële middelen opgenomen.

Tegelijk met deze verbeterwerken beoordeelt WSHD in een nieuwe ronde de veiligheid van de primaire en regionale waterkeringen. Bij de primaire waterkeringen vergelijken wij de huidige waterkeringen (dijken, duinen en kunstwerken zoals sluizen) met de nieuwe landelijke veiligheidsnormering. In 2050 moeten alle primaire waterkeringen aan deze norm voldoen. Eventuele verbeterwerken kunnen jaarlijks worden toegevoegd aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De regionale waterkeringen vergelijken wij opnieuw met de provinciale normering. Na afronding van de toetsing in 2024 is duidelijk hoeveel kilometer regionale waterkering moet worden verbeterd. De uitvoering van deze verbeteringen zullen daarna worden gepland.

Als gevolg van een wijziging van de Waterwet (artikel 3.9) naar aanleiding van het Bestuursakkoord Water is het Rijk per 1 januari 2014 verantwoordelijk voor het toezicht op de primaire waterkeringen. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) is namens het Rijk belast met het toezicht op de Zorgplicht van de primaire waterkeringen. In 2017 is het ILT gestart met de eerste formele uitvoering hiervan. WSHD zal in 2018 voor de eerste keer ge-audit worden door ILT. De activiteiten waarop de ILT het toezicht gaat uitvoeren, zijn opgenomen in het Kader Zorgplicht Primaire Waterkeringen. In 2018 zal de Inspectie Leefomgeving en Transport in een audit beoordelen hoe wij deze 'zorgplicht' voor de primaire waterkeringen invullen. Op basis van de bevindingen zal gestart worden met het opstellen van een verbeterplan zorgplicht.

Ten slotte zorgt WSHD dat alle waterkeringen het stormseizoen aan kunnen en dat de calamiteitenorganisatie voldoende toegerust is om effectief te kunnen optreden bij calamiteiten.

2.1.1 Wat willen we bereiken?

Figuur 1: Doelenboom voor waterveiligheid in WBP

In het Waterbeheerprogramma 2016-2021 (WBP) zijn de doelen voor het thema Waterveiligheid uitgewerkt via een doelenboom (zie figuur 1). Het thema waterveiligheid omvat alle activiteiten van het waterschap die erop gericht zijn bescherming te bieden tegen overstromingen door middel van de zorg voor de waterkeringen, het adviseren over de ruimtelijke inrichting van het beheersgebied en het adequaat omgaan met (dreigende) calamiteiten. Het concept van de meerlaagse veiligheidsbenadering omvat deze drie subthema's:

- Laag 1: Preventie
- Laag 2: Ruimtelijke inrichting
- Laag 3: Crisisbeheersing

Laag 1 gaat vooral om het voorkomen van een overstroming, en vormt de kerntaak bij waterkeringen. Laag 2 en 3 gaan over het beperken van de gevolgen van een overstroming. In tabel 1 zijn de lange termijn doelen voor waterveiligheid weergegeven

Tabel 1: Lange termijn doelen bij Waterveiligheid

Maatschappelijk doel	WSHD beschermt de Zuid-Hollandse eilanden tegen overstroomden door betrouwbare en toekomstbestendige waterkeringen.
Lange termijn doelen	- Laag 1: Waterkeringen zijn op orde volgens geldende normen, zodat de kans op een overstroming beperkt is - Laag 2: De ruimtelijke inrichting draagt bij aan het beperken van de gevolgen van een overstroming - Laag 3: De crisisbeheersing voorkomt of beperkt de gevolgen van een overstroming

Op weg naar de lange termijn doelen zijn voor de planperiode van het WBP (2016-2021) tussendoelen gesteld. In tabel 2 zijn de doelen voor de planperiode samengevat.

Tabel 2: Doelen waterveiligheid voor planperiode WBP (2016-2021)

		Doelen planperiode	Prestatie Indicator
Preventie (laag 1)	Waterkeringen zijn op orde volgens geldende normen, zodat de kans op een overstroming beperkt is	- Eerste beoordelingsronde primaire waterkeringen voor 75% gereed - Toetsing regionale waterkeringen voor 75 % gereed - Alle HWBP2 projecten uitgevoerd - HWBP projecten volgens planning in uitvoering - Alle in 2013 afgekeurde regionale keringen verbeterd - Voldoen aan de wettelijke zorgplicht voor de primaire waterkeringen - Risicogestuurd beheer en onderhoud volledig geïmplementeerd	% beoordeeld % getoetst Km versterkt Km versterkt Km verbeterd Oordeel ILT n.t.b.
Ruimtelijke inrichting (laag 2)	De ruimtelijke inrichting draagt bij aan het beperken van de gevolgen van een overstroming	Ontwikkelen van een visie op de rol van het waterschap in laag 2 van de meerlaagse veiligheid	Beschikbaarheid visie
Crisisbeheersing (laag 3)	De crisisbeheersing voorkomt of beperkt de gevolgen van een overstroming	- De dijkbewakingsorganisatie is volledig bezet, opgeleid en getraind - Inbrengen kennis en expertise bij het opstellen van evacuatiestrategieën door gemeenten en veiligheidsregio's	% dijkvakken volledig bezet n.t.b.

In de begroting worden voor het komend jaar de maatregelen opgenomen die nodig zijn om de doelen uit het WBP te halen. In de rapportage Waterwerken wordt jaarlijks gerapporteerd over de doelen, zodat daaruit geconcludeerd kan worden of de doelen gehaald worden of niet. Indien dat niet het geval is, kan bijsturing plaats vinden in de volgende P&C cyclus (kadernota + begroting).

2.1.2 Wat gaan we hiervoor doen?

Om de doelen uit het WBP te halen, voeren we in 2018 het volgende uit:

Preventie (laag 1)

Het waterschap richt zich met name op laag 1 van de meerlaagse veiligheid, preventie, ofwel het voorkomen van een overstroming. In tabel 3 zijn de prestatie-indicatoren hiervoor opgenomen

Tabel 3: Prestatie-indicatoren preventie (laag 1)

	2018	2019	2020	2021	2022
Beoordeling primaire waterkeringen (xx trajecten)	20% ¹	40%	80%	100%	100%
Toetsing regionale keringen waterkeringen (xx km)	Maken plan	0% ²	20%	60%	80%
HWBP projecten	xx km ³	xx km	xx km	xx km	xx km
Verbetering regionale keringen	xx km ⁴	xx km	xx km	xx km	xx km
Zorgplicht primaire waterkeringen	Audit ILT	50% ⁵	100%	100%	100%
Implementatie risicogestuurd beheer en onderhoud	Nul-meting	30% ⁶	60%	100%	100%

¹ Percentage beoordeeld, ² Percentage getoetst, ³ Km's versterkt, ⁴ Km's verbeterd, ⁵ Percentage verbetermaatregelen uitgevoerd, ⁶ Percentage risicosturing gerealiseerd

Om dit te realiseren wordt in 2018 de beoordeling van de primaire waterkeringen volgens plan voortgezet. Voor de regionale keringen zal een plan van aanpak gemaakt worden. Er zijn in 2018 twee HWBP projecten die opgestart gaan worden: voor normtraject 20-3 start de voorverkenning en voor ZV V3T start de verkenning van het project.

Het plan om ca. 3 km boezemkeringen te versterken, wordt in 2018 uitgewerkt en in 2019 in uitvoering gebracht.

Begin 2018 vindt de eerste formele audit van de Inspectie van de Leefomgeving en Transport (ILT) plaats. Naar aanleiding van het inspectierapport zal er een verbeterplan gemaakt worden, waarna in 2019 en 2020 de verbeterpunten uitgevoerd zullen worden.

Het risicogestuurd beheer en onderhoud wordt langs de lijn van de ontwikkeling van het assetmanagement stapsgewijs geïmplementeerd totdat in 2021 op alle objecten risicosturing plaatsvindt.

In figuur x zijn de belangrijkste uitvoeringswerkzaamheden 2018 voor waterveiligheid weergegeven (fictief).

Figuur x

Ruimtelijke inrichting (laag 2)

De bevoegdheden van het waterschap om direct te opereren in laag 2 (ruimtelijke inrichting) zijn beperkt. In het WBP is daarom opgenomen dat het waterschap eerst een visie moet ontwikkelen op zijn rol in laag 2 van de meerlaagse veiligheid. Hierbij is in 2017 besloten deze doelstelling te koppelen aan de implementatie van de omgevingswet.

Tabel 4: Prestatie-indicatoren ruimtelijke inrichting (laag 2)

	2018	2019	2020	2021	2022
Visie op rol in laag 2					

Crisisbeheersing (laag 3)

Tabel 5: Prestatie-indicatoren crisisbeheersing (laag 3)

	2018	2019	2020	2021	2022
Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen					
Meerjarenplan OTO					

2.1.3 Wat mag het kosten?

Exploitatie Waterveiligheid

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Preventie	3.562	4.063	4.390	4.488	3.768
Ruimtelijke inrichting	15.409	16.671	16.710	16.966	16.701
Crisisbeheersing	1.462	1.473	1.472	1.476	1.469
Nettolasten voor mutaties in reserves	20.432	22.207	22.572	22.930	21.937
Toevoeging aan reserves	1.350	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves	-1.550	-600	-450	-300	0
Nettolasten na mutaties in reserves	20.232	21.607	22.122	22.630	21.937

Geraamde investeringsuitgaven Waterveiligheid

Programmalijn (bedragen x € 1.000)	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Waterveiligheid					2.000
Nettolasten geplande investeringen	0	0	0	0	2.000

Tekstuele toelichting wijzigingen ten opzichte van Kadernota 2018 (geen toelichting per doorgevoerde mutatie)

2.2 Water

2.2.1 Voldoende water

2.2.2 Schoon water

2.3 Waterketen

2.4 Wegen

2.5 Bestuur en organisatie

Omvat:

- Bestuur
- Externe communicatie
- Waterwet
- Bedrijfsvoering en ondersteuning

2.6 Algemene dekkingsmiddelen

3 Paragrafen

3.1 Ontwikkelingen sinds het vorige begrotingsjaar

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2018-2022 is rekening gehouden met de volgende in- en externe ontwikkelingen.

Formatie nieuw Kabinet

Na de Tweede Kamer verkiezingen van 15 maart 2017 is gestart met de formatie voor een nieuw Kabinet. Eind oktober werd het nieuwe kabinet beëdigd. In het Regeerakkoord heeft milieu en klimaat een redelijk prominente plaats gekregen, waarmee het in lijn ligt met de investeringsagenda van Unie-IPO-VNG (zie hieronder). Door de lange duur van de onderhandelingen konden de specifieke effecten van het nieuwe Regeerakkoord (zoals de verhoging van het lage BTW-tarief) niet meer meegenomen worden bij de opstelling van deze begroting. Dergelijke effecten zullen worden verwerkt in Burap 1-2018.

Investeringsagenda 'Naar een Duurzaam Nederland'

Door de Unie van Waterschappen is samen met het Interprovinciaal Overleg en de Vereniging van Nederlandse gemeenten een investeringsagenda opgesteld. In de Investeringsagenda is vastgelegd wat de decentrale overheden willen doen en wat zij nodig hebben om een bijdrage te leveren in de realisatie van de energietransitie, klimaatadaptatie en circulaire economie. Het nieuwe kabinet en de Tweede Kamer worden gevraagd vertrouwen, ruimte en middelen voor deze Investeringsagenda te geven.

Europese ontwikkelingen

Binnen de Europese Unie wordt momenteel veel aandacht besteed aan de onderhandelingen met Groot-Brittannië over hun vertrek uit de Europese Unie (de Brexit). Daarnaast vormen het migratie-vraagstuk en de uitwerking van het klimaatakkoord van Parijs belangrijke gespreksonderwerpen. Met name dit laatste heeft een directe relatie met de waterschapstaken.

Aanpassing wet- en regelgeving

De invoering van de nieuwe Omgevingswet blijkt een complexe operatie te zijn waarbij verschillende wetten en regels op elkaar afgestemd moeten worden. Derhalve is de invoeringsdatum uitgesteld tot 2021. Ondertussen wordt de impact op de verschillende processen binnen het waterschap (zoals beleidsontwikkeling, omgevingsmanagement, vergunningverlening en handhaving) steeds duidelijker. Samen met Rijkswaterstaat, de milieudiensten en de gemeenten worden de voorbereidingen voor de invoering getroffen.

Interne ontwikkelingen

Op 1 juli 2017 is mevrouw De Bondt benoemd als dijkgraaf van waterschap Hollandse Delta, voorzitter van het College van D&H en de Verenigde Vergadering. Daarnaast is zij voorzitter van het Hoofdstembureau. Het Hoofdstembureau zorgt voor de voorbereidingen van de Waterschapsverkiezingen van 20 maart 2019. Deze voorbereidingen zullen in 2018 plaatsvinden.

3.2 Uitgangspunten en normen

Voor het opstellen van de Programmabegroting 2018 en de hierop aansluitende meerjarenraming tot en met 2022 zijn onderstaande uitgangspunten en normen gehanteerd:

- De kaders vanuit de Kadernota 2018 zijn gevolgd.
- Het waterschap streeft naar een structureel sluitende begroting. Structurele lasten dienen te worden gedekt door structurele baten.
- De belastingopbrengst is een reguliere begrotingspost en geen sluitpost.
- Reserves worden benut ter dekking van incidentele uitgaven en niet ter dekking van structurele uitgaven.
- Voor de prijsindexatie van materiële budgetten is in 2018 de nullijn gehanteerd. In de meerjarenraming is vanaf 2019 rekening gehouden met 2% inflatiecorrectie.
- Voor de raming van de loonkosten is rekening gehouden met een verhoging van 1,5% per jaar.
- Voor de berekening van de rentelasten is voor nieuw aan te trekken langlopende geldleningen een rente van 2,55% aangehouden. Voor kortlopende leningen is uitgegaan van 0,5% (oplopend naar 1% in 2020). Het renteomslagpercentage is vastgesteld op 2,62%.

Het waterschap verricht diensten en/of werkzaamheden ten behoeve van derden. Voor die gevallen waarbij geen vaste afspraken zijn gemaakt over het te hanteren tarief wordt een uurtarief berekend gebaseerd op basis van de salarisschaal per medewerker en een opslag voor overheadkosten. Voor het begrotingsjaar 2018 gelden de volgende in rekening te brengen uurtarieven per salarisschaal:

Component / schaal (in €)	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Loonkosten inclusief overhead	75	78	81	85	90	96	103	110	118

3.3 Incidentele baten en lasten

Incidentele baten en lasten zijn baten en lasten die als eenmalig ten opzichte van de voorgaande en komende begrotingsjaren worden beschouwd. Incidentele baten en lasten leiden tot minder inzicht in het reguliere, meerjarige beeld van de netto kosten. Het buiten beeld laten van de incidentele baten en lasten op het resultaat na bestemming levert een zuiver netto resultaat wat meer inzicht biedt in het meerjarig structureel financieel perspectief.

Bij incidentele baten en lasten wordt als richtlijn gehanteerd dat deze baten en lasten zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen (artikel 4.14 Waterschapsbesluit). Toevoegingen aan en onttrekkingen uit reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal drie jaar met als doel het dekken van structurele lasten. Daarnaast worden meerjarige tijdelijke geldstromen waarvan de eindigheid vastligt vanwege een besluit van de VV aangewezen als incidentele baten en lasten, ook als de geldstroom (nog) langer is dan drie jaar.

In het hieronder opgenomen overzicht zijn de incidentele baten en lasten van € 50.000 en hoger opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Incidentele lasten					
Programma Waterveiligheid					
Planfase Zettingsvloeiing			245	245	
Programma Water					
Incidenteel maaien	200				
Duurzaamheid	-55	-75			
Programma Waterketen					
Asbestcementleiding Westmaas	50				
Schoonmaak en slibtransport	243				
Duurzaamheid	-80	15			
Dotatie reserve tariefsegalisatie Zuiveringsheffing		1.000	750	500	250
Programma Wegen					
Bomenkap	100	200			
Bestuur en organisatie					
Mobiliteit	100				
Totaal incidentele lasten	558	1.140	995	745	250
Incidentele baten					
Programma Waterveiligheid					
HWBP fase 2	-614				
Subsidie normtraject 20-3	-321				
Verkenfase Zettingsvloeiing	-397	50	-100	-150	-150
Algemene reserve Waterkeringen	-200				
Programma Water					
Algemene reserve Water	-300				
Inzet reserve tariefsegalisatie Watersysteemheffing		-2.000	-1.500	-1.000	
Programma Waterketen					
Asbestcementleiding Westmaas	-50				
Schoonmaak en slibtransport	-243				
Programma Wegen					
Inzet reserve wegen		-250			
Bestuur en organisatie					
Bestemmingsreserve rente egalisatie	-470	-207	-267	-338	3
Reserve reorganisatie WSHD	-450	-230	-230		
Totaal incidentele baten	-3.045	-2.637	-2.097	-1.488	-147
Saldo van incidentele baten en lasten	-2.487	-1.497	-1.102	-743	103

3.4 Doorbelasting indirecte kosten (Kostentoerekening)

WSHD kent drie taken, het watersysteembeheer, het zuiveringsbeheer en het wegenbeheer. Alle lasten moeten worden toegerekend naar deze taken om de belastingtarieven te kunnen bepalen. De lasten op de programma's Waterveiligheid, Water, Waterketen en Wegen worden rechtstreeks toegerekend.

Voor de lasten die gerekend worden tot Bestuur en organisatie, de zogenoemde indirecte lasten, worden verdeelsleutels gehanteerd om deze lasten toe te rekenen naar de heffingen. Deze verdeelsleutels worden berekend op basis van de gemiddelde kosten per heffing in de primitieve begrotingen van de afgelopen vier jaar. Het berekende percentage wordt afgerond op 5% of een veelvoud daarvan. Elk jaar worden bij het opstellen van de nieuwe begroting de berekende percentages getoetst. Over de jaren 2014-2017 is het beeld als volgt:

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	2014	2015	2016	2017	gemiddeld	in %	afgerond
Water	39.949	44.464	42.831	41.376	42.155	43%	45%
Waterketen	43.201	44.032	43.459	47.287	44.495	46%	45%
Wegen	10.652	10.730	9.943	10.643	10.492	11%	10%
Totaal	93.802	99.227	96.233	99.306	97.142		

Dit leidt tot onderstaande verdeling:

Programma	Beleidsproduct	Watersysteem	Zuiveren	Wegen
Waterveiligheid	Preventie	100%		
	Ruimtelijke inrichting	100%		
	Crisisbeheersing	100%		
		100%		
		100%		
			100%	
				100%
	Bestuur	45%	45%	10%
	Externe communicatie	45%	45%	10%
	Waterwet	90%	10%	
Algemene dekkingsmiddelen	Bedrijfsvoering en ondersteuning	45%	45%	10%
	Algemene lasten en baten	45%	45%	10%
	Onvoorzien	45%	45%	10%
	Belastingen			
	Exploitatiesaldo			

De personeelskosten (bedrijfsvoering en ondersteuning) worden door middel van tijdschrijven doorbelast aan de producten. De overige kosten van de bedrijfsvoering en ondersteuning (huisvesting, automatisering) worden op basis van vaste verdeelsleutels toegewezen aan de directe taken.

3.5 Reserves en voorzieningen

Deze paragraaf bevat een overzicht van de algemene reserves, tariefegalisatiereserves, bestemmingsreserves en voorzieningen. De basis voor de toevoegingen en onttrekkingen aan de

reserves en voorzieningen is het beleid zoals geformuleerd in de beleidsnota 'Reserves en voorzieningen' vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 29 september 2016.

3.5.1 Reserves

(bedragen x € 1.000)	Saldo per 1-jan	Storting	Onttrekking	Resultaat bestemming	Saldo per 31-dec
Algemene reserves					
811001 Waterveiligheid	3.717		-1.550		2.167
811002 Water	8.358		-3.450		4.908
811003 Waterketen	4.815				4.815
811004 Wegen	5.675				5.675
811005 Bestuur en organisatie	70	794			864
Totaal Algemene reserves	22.634	794	-5.000		18.428
Bestemmingsreserves					
813001 Egalisatie Subsidie SVI-DRSH(Kwal)	587		-316		271
813002 Egalisatie Cross Border Lease(Kwal)	591		-591		0
813004 Gegarandeerde geldlening HVC	1.067	82			1.148
813005 Reorganisatie WSHD	1.829		-450		1.379
813006 Dijkversterkingen	2.733				2.733
813007 Verstreking fractievergoedingen	0				0
813009 Vervangingsinvesteringen Wegen	600		-300		300
813010 Budgetoverhevelingen	661		-293		368
813012 Egalisatie geactiveerde lasten	7.840	1.632			9.472
813014 Baggeren	125				125
813015 Grensoverschrijdend afvalwater	1.232				1.232
813016 Frictiekosten Aquon	368				368
813017 Rente-egalisatie	2.869	1.994	-1.381		3.482
813018 Educatie	160				160
813019 Persoonsgebonden basisbudget	460				460
813020 Onderhoud wegen	39				39
Totaal Bestemmingsreserves	21.161	3.707	-3.331		21.537
Egalisatiereserves					
812001 Tariefegalisatie Watersysteemheffing	750	4.500	-500		4.750
812002 Tariefegalisatie Zuiveringsheffing					
Totaal Egalisatiereserves	750	4.500	-500		4.750
Totaal reserves	44.545	9.001	-8.831		44.715

3.5.2 Algemene reserves

Een algemene reserve is een reserve waaraan de Verenigde Vergadering geen specifieke bestemming heeft gegeven en die als buffer fungeert voor de opvang van eventuele financiële tegenvallers. WSHD kent de volgende algemene reserves:

- Algemene reserve Waterveiligheid (811001)
- Algemene reserve Water (811002)
- Algemene reserve Waterketen (811003)
- Algemene reserve Wegen (811004)
- Algemene reserve Bestuur en organisatie (811005)

3.5.3 Bestemmingsreserves

Een bestemmingsreserve is een reserve waaraan de Verenigde Vergadering een bepaalde bestemming heeft gegeven. De bestemmingsreserves worden onderverdeeld in "Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie" en "Overige bestemmingsreserves". Bestemmingsreserves voor tariefegalisatie (egalisatiereserves) zijn reserves die dienen om

ongewenste schommelingen op te vangen in de belastingtarieven. Deze reserves hoeven niet specifiek besteed te worden (artikel 4.52 Waterschapsbesluit).

Egalisatiereserves

Tariefegalisatiereserve Watersysteemheffing (812001)

De tariefegalisatiereserve wordt ingezet om mutaties in belastingtarieven geleidelijk te laten verlopen.

Overige bestemmingsreserves

Egalisatie Subsidie SVI-DRSH (813001)

Voor de bouw van de slibverbrandingsinstallatie van DRSH Zuiveringsslib NV te Dordrecht is in het verleden een subsidie ontvangen van Rijkswaterstaat. Bij de bouw van de installaties werden aanvankelijk aanvullende eisen gesteld ten aanzien van het reduceren van slib, c.q. de verwerking van slib. Door te kiezen voor de oprichting van DRSH Zuiveringsslib NV waren deze aanvullende eisen per installatie niet nodig. De uiteindelijk in 1994 door Rijkswaterstaat toegekende subsidie is gebaseerd op de bouw van vijf installaties. Jaarlijks vindt gedurende 25 jaar, tot en met 2019, een vrijval plaats ten gunste van het beleidsproduct gezuiverd afvalwater.

Egalisatie Cross Border Lease (813002)

Op 1 oktober 1998 is door één van de rechtsvoorgangers van WSHD (Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden) een Cross Border Lease transactie (CBL) afgesloten met investeerders en banken in de Verenigde Staten. Deze transactie betreft een overeenkomst over de verhuur en huur van 20 rioolwaterzuiveringsinstallaties, waarmee in 1998 een financieel rendement is behaald van circa € 15 miljoen. Met dit resultaat is een reserve CBL gevormd, van waaruit gedurende 20 jaar een bedrag vrijvalt ten gunste van het beleidsproduct gezuiverd afvalwater. Per 31 december 2018 is daarmee het bedrag van de reserve nihil en zal de reserve worden opgeheven.

Gegarandeerde geldleningen HVC NV (813004)

Deze reserve is bestemd voor de (gedeeltelijke) dekking van eventuele aanspraken op de garantstelling die door WSHD is verstrekt voor door HVC afgesloten geldleningen. In verband met de garantstelling wordt van HVC jaarlijks provisie ontvangen. De ontvangen provisie wordt gestort in de reserve. Deze reserve wordt aan het eind van de looptijd van de gegarandeerde geldleningen opgeheven.

Reorganisatie WSHD (813005)

De gelden in deze reserve zijn bestemd voor het dekken van reorganisatiekosten.

Dijkversterkingen (813006)

Deze bestemmingsreserve wordt ingezet voor niet-subsidiabele kosten welke voortkomen uit de plannings- en uitvoeringsfase van dijkversterkingen in het HWBP2-programma en niet-subsidiabele kosten uit de opgave van het nHWBP.

Vervangingsinvesteringen Wegen (813009)

Bij de vaststelling van de Jaarstukken 2012 op 27 juni 2013 is besloten tot instelling van deze reserve.

Budgetoverhevelingen (813010)

De bestemmingsreserve budgetoverhevelingen wordt gebruikt bij bedragen die vanuit enig kalenderjaar worden overgeheveld naar een volgend kalenderjaar. De eisen waaraan een budgetoverheveling moet voldoen, zijn dermate strikt dat er weinig budgetoverhevelingen zijn. Wanneer de budgetoverheveling voldoet aan de gestelde eisen, is budgetoverheveling mogelijk.

Geactiveerde lasten (813012)

Vanaf de Programmabegroting 2013 (VV 22 november 2012) wordt de inzet van personeel voor de realisatie van investeringen vanaf 2012 toegerekend aan de betreffende investeringen, mits wordt voldaan aan de in de nota AWA opgenomen randvoorwaarden. Het is nog onzeker of de geraamde inzet daadwerkelijk gerealiseerd wordt. Gezien deze onzekerheid wordt het verwachte voordeel gestort in deze reserve.

Baggeren (813014)

Het doel van deze reserve is het inlopen van de achterstanden in het baggeren en het opvangen van tegenvallers in de uitvoering van het baggeren.

Grensoverschrijdend afvalwater (813015)

Deze reserve wordt gebruikt voor het opvangen van fluctuaties in de belastingopbrengst vanuit het grensoverschrijdend afvalwater.

Frictiekosten Aquon (813016)

Aquon staat voor een belangrijke verandering. In de meetvraag van de waterschappen is sinds de oprichting een trend zichtbaar van dalende productieaantallen. Om de bedrijfsinrichting aan te passen aan de nieuwe situatie wordt Aquon in de komende jaren omgebouwd. De meetvraag voor de komende jaren zal de basis vormen voor de aanstaande Aquon inrichting. Voor de opgegeven meetvraag wordt voor de komende jaren bestuurlijk commitment gevraagd voor de periode 2016-2019. Ter dekking van de extra kosten is deze reserve ingesteld.

Rente egalisatie (813017)

De Verenigde Vergadering heeft op 31 maart 2016 ingestemd met de herstructurering van de leningenportefeuille. De vorming van de bestemmingsreserve Rente egalisatie was onderdeel van dit besluit. Als gevolg van de herstructurering kan een structureel voordeel van € 1.000.000 worden behaald. De overschotten en tekorten op de te betalen en toe te rekenen rente ten opzichte van de begrote rentelast worden ten gunste c.q. onttrokken aan de reserve. Omdat de daadwerkelijk te betalen rente kan wijzigen als gevolg van af te sluiten geldleningen in Burap 2 in enig jaar, worden eventuele overschotten/tekorten ten opzichte van de begrote rentelast op de geldleningen toegevoegd c.q. onttrokken aan deze bestemmingsreserve bij de jaarrekening. De eventuele verschillen worden toegelicht in de jaarrekening.

Educatie (813018)

Via deze reserve zijn extra middelen beschikbaar voor educatie ten behoeve van het vergroten van het waterbewustzijn.

Persoonsgebonden basisbudget (813019)

In het CAO-akkoord 2014-2016 is vastgelegd dat iedere medewerker een persoonsgebonden basis budget van € 5.000 krijgt voor een periode van 5 jaar. Medewerkers kunnen dit budget onder meer inzetten voor opleiding, loopbaan, ontwikkeling, vitaliteit en coaching. Jaarlijks wordt per medewerker een bedrag van € 1.000 begroot. Het niet uitgegeven bedrag wordt gedoteerd aan deze reserve om ervoor te zorgen dat er voldoende middelen zijn bij het aflopen van de vijf jaar.

Onderhoud wegen (813020)

Deze reserve is bij Burap 1-2017 ingesteld voor het onderhoud van de verkeersregelininstallaties aan de Rotterdamseweg en de IJsselmondse randweg waarvoor afkoopsommen zijn ontvangen van derden.

3.5.4 Voorzieningen

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Saldo per 1-jan	Vermeer- deringen	Interne vermin- deringen	Externe vermin- deringen	Saldo per 31-dec
Arbeidsgerelateerde verplichtingen					
850001 Voorz.Pens.- ,wachtgld,IZR(vm)Pers.&Best.	6.172	100		-675	5.597
850003 Vrz. Arbeidsgerelateerde verplichtingen	2.735	252		-89	2.898
Totaal Arbeidsgerelateerde verplichtingen	8.907	352		-764	8.495
Overige voorzieningen					
855002 Vrz.grensoverschr.afvalw.Schieland&Delfl	1.002				1.002
Totaal Overige voorzieningen	1.002				1.002
Totaal voorzieningen	9.910	352		-764	9.498

Een voorziening wordt gevormd indien er voor het waterschap een verplichting of verantwoordelijkheid bestaat om op een bepaalde manier te handelen of presteren jegens een derde. Indien hier een financiële verplichting aan hangt, kan c.q. is het verplicht hiervoor middelen apart te zetten ter hoogte van het ingeschatte benodigde bedrag (onderdeel van het vreemd vermogen).

Arbeidsgerelateerde voorzieningen

Voorziening Pensioen- en wachtgeldverplichtingen (voormalig) personeel en bestuur (850001)

Deze voorziening is gevormd en bedoeld voor uitbetaling van salaris en kosten van outplacement van werknemers die niet meer ingezet kunnen worden in de bedrijfsprocessen, evenals de pensioenen en uitkeringen aan voormalige bestuursleden. De administratie voor de berekening en uitbetaling van de wachtgelden en pensioenen wordt verzorgd door een extern bureau dat jaarlijks voor alle bekende toekomstige verplichtingen nieuwe actuariële berekeningen opstelt en voor de lopende pensioenen en wachtgelden de toekomstige verplichtingen actualiseert. Hieruit blijkt met welke verplichtingen WSHD voor de toekomst rekening moet houden. De noodzakelijke hoogte van de voorziening volgt uit de actuariële berekening en hangt in sterke mate af van de renteontwikkeling.

Voorziening arbeidsgerelateerde verplichtingen (850003)

Deze voorziening is ter dekking van de uit te betalen jubileumuitkering en vergoedingen voor leeftijdsontslag waar werknemers recht op hebben. Tevens wordt in deze voorziening de waarde van nog door personeelsleden op te nemen verlofdagen over de afgelopen jaren gekwantificeerd. Conform het Waterschapsbesluit (art. 4.54 en 4.55) moet voor arbeidsgerelateerde verplichtingen een voorziening worden gevormd. De werkelijke storting wordt bepaald op basis van het personeelsverloop en de renteontwikkeling.

Voorzieningen voor claims van ingezetenen en bedrijven

Voorziening grensoverschrijdend afvalwater (GOAW) (855002)

Voor het Hoogheemraadschap van Delfland (HHD) en het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (HHSK) wordt afvalwater gezuiverd op onze zuivering Dokhaven in Rotterdam-Zuid. Op basis van aangiften met geschatte vervuilingseenheden (v.e.'s) van HHD en HHSK worden voorlopige aanslagen voor dit zogenaamde grensoverschrijdend afvalwater opgelegd. Op basis van definitieve v.e.'s en een correctie op de kosten voor kwijtschelding en oninbaar wordt na afloop van een belastingjaar een definitieve afrekening opgemaakt. De definitieve v.e.'s zijn uiterlijk drie jaar na afloop van een belastingjaar bekend (worden aangeleverd door HHSK en HHD). Op basis van de laatst bekende werkelijke v.e.'s is de voorziening gevormd.

3.6 Waterschapsbelastingen

Voor de 2018 bedraagt de benodigde netto belastingopbrengst € 149.412.000. Dit bedrag wordt via vier heffingen in rekening gebracht:

- Watersysteemheffing: Deze heffing dient ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan de zorg voor het watersysteem, de waterkeringszorg en het aandeel passief waterkwaliteitsbeheer;
- Wegenheffing: Deze heffing dient ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het beheer van de wegen;
- Zuiveringsheffing: Deze heffing dient ter dekking van de kosten die zijn verbonden aan het zuiveren van afvalwater;
- Verontreinigingsheffing: Deze heffing dient ter dekking van de kosten van directe lozingen op oppervlaktewater in beheer bij WSHD. Het tarief van de verontreinigingsheffing is een afgeleid tarief en bedraagt 100% van de zuiveringsheffing. De opbrengst van de verontreinigingsheffing komt ten gunste van de watersysteeltaak.

De totale belastingopbrengst is door middel van kostenverdeling als volgt verdeeld over de heffingen:

Belastingopbrengst (bedragen x € 1.000)	2018	2019	2020	2021	2022
Watersysteemheffing	76.541	79.107	81.975	84.101	85.812
Wegenheffing	9.314	9.509	9.642	9.750	9.887
Zuiveringsheffing	63.358	64.234	64.955	65.257	65.718
Verontreinigingsheffing	199	201	204	205	206
Netto-belastingopbrengst	149.412	153.051	156.776	159.313	161.623
Inzet tariefsegalisatiereserve	500	2.250	1.500	1.000	0

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in 2022 geen tariefsegalisatiereserve wordt ingezet, waarmee wordt voldaan aan de wettelijk vereiste van een structureel sluitende begroting.

De heffing en inning van de belastingopbrengsten wordt gedaan vanuit de gemeenschappelijke regeling SVHW (Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffingen en Waardebepaling). Hierna wordt toegelicht hoe de berekening van de verschillende heffingen naar tarieven tot stand komt.

Heffingsgrondslag

De heffingsgrondslag (het aantal verwachte heffingseenheden) wordt gebruikt om het tarief te bepalen. Voor het bepalen van de heffingsgrondslag zijn de volgende aannames gedaan:

- *Huishoudens*: Op basis van de geactualiseerde prognoses over 2017 en een jaarlijkse groei van het aantal huishoudens met xx% is het begroot aantal huishouders voor 2018 bepaald op 368.000. Met dit aantal is gerekend voor het bepalen van de opbrengst van de ingezetenenheffing.
- *Economische waarde*: De ontwikkeling van de economische waarde is gebaseerd op de Voor de begroting 2018 is gerekend met een gemiddelde stijging van de waarde van woningen met xx% en voor niet-woningen van xx%. De economische waarde is de basis voor de berekening van het tarief voor de categorie ongebouwd.
- *Ongebouwd, wegen en natuur*: De ramingen van de hectares voor ongebouwd (wegen en overig) en natuurterreinen zijn
- *Zuiveringsheffing woonruimten en bedrijven*: Het aantal vervuilingseenheden voor woonruimte Het aantal vervuilingseenheden veroorzaakt door de bedrijven is Met deze vervuilingseenheden is gerekend bij de bepaling van de zuiveringsheffing.

Belastingeenheden 2018-2022

Belastingsoort/ Categorie	Eenheid	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Watersysteemheffing						
Ingezetenen	Huishouden	368.000	368.000	368.000	368.000	368.000
Gebouwd – binnendijks	WOZ (x € 1 mln)	78.381	80.731	81.929	81.929	81.929
Gebouwd – buitendijks	WOZ (x € 1 mln)	20.137	20.741	21.049	21.049	21.049
Ongebouwd – overig – binnendijks	Hectare	57.921	57.921	57.921	57.921	57.921
Ongebouwd – overig – buitendijks	Hectare	5.983	5.983	5.983	5.983	5.983
Ongebouwd – wegen – binnendijks	Hectare	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
Ongebouwd – wegen – buitendijks	Hectare	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
Natuur	Hectare	13.000	13.000	13.000	13.000	13.000
Wegenheffing:						
Ingezetenen	Huishouden	316.000	316.000	316.000	316.000	316.000
Gebouwd	WOZ (x € 1 mln)	76.315	78.604	79.770	79.770	79.770
Ongebouwd	Hectare	63.313	63.313	63.313	63.313	63.313
Natuur	Hectare	10.800	10.800	10.800	10.800	10.800
Zuiveringsheffing	Vervuilingseenh.	1.305.300	1.305.300	1.305.300	1.305.300	1.305.300
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenh.	4.200	4.200	4.200	4.200	4.200

Kwijtschelding en oninbaar

Het in de tabel opgenomen aantal huishoudens en vervuilingseenheden is vóór aftrek van kwijtschelding en oninbaar. Op grond van de kwijtscheldingsnorm van 100% van de bijstandsnorm komen circa 32.000 (8,8%) huishoudens in aanmerking voor kwijtschelding van het ingezetenenendeel voor de wegen- en/of watersysteemheffing. Voor de zuiveringsheffing komen circa 86.000 (8,8%) vervuilingseenheden voor kwijtschelding in aanmerking.

De oninbaarheid van belastingopbrengsten wordt (evenals voorgaande jaren) ingeschat op 1% van de opgelegde belastingen. De kosten voor kwijtschelding en oninbaar worden in mindering gebracht op de bruto belastingopbrengsten. In onderstaande tabel is een specificatie gegeven van de totale bruto-belastingopbrengst en de totale kwijtschelding en oninbaarheid.

Specificatie belastingopbrengst (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018
Bruto-belastingopbrengst	157.368	156.003	159.310
-/- kwijtschelding	8.105	8.116	8.284
-/- oninbaar	1.464	1.580	1.614
Netto-belastingopbrengst	147.799	146.307	149.412

Kostendekkenheid belastingen en tariefegalisatie

.....

Belastingtarieven

Categorie / belastingsoort	Eenheid	TARIEVEN 2017			TARIEVEN 2018			% wijziging
		watersysteem-heffing	wegenbeheer	totaal	watersysteem-heffing	wegenbeheer	totaal	
Ingezetenen	Huishouden	€ 100,15	€ 12,67	€ 112,82	102,54	€ 12,80	€115,34	2,2%
Gebouwd – binnendijks	% WOZ-waarde	0,0427%	0,0065%	0,0492%	0,0421%	0,0063%	0,0484%	-1,7%
Gebouwd – buitendijks	%WOZ -waarde	0,0107%	0,0065%	0,0172%	0,0105%	0,0063%	0,0168%	-2,1%
Ongebouwd – overig – binnendijks	Hectare	€ 93,05	€ 16,95	€ 110,00	€ 95,31	€ 17,11	€ 112,42	2,2%
Ongebouwd – overig – buitendijks	Hectare	€ 23,26	€ 16,95	€ 40,21	€ 23,83	€ 17,11	€ 40,94	1,8%
Ongebouwd – wegen – binnendijks	Hectare	€ 390,81	€ 16,95	€ 407,76	€ 400,30	€ 17,11	417,41	2,4%
Ongebouwd – wegen – buitendijks	Hectare	€ 321,02	€ 16,95	€ 337,97	€ 328,82	€ 17,11	€ 345,93	2,4%
Natuur	Hectare	€ 6,06	€ 1,08	€ 7,15	€ 5,96	€ 1,05	€ 7,01	-1,9%
Zuiveringsheffing	Vervuilingseenheid	€ 52,68		€ 52,68	€ 53,37		€ 53,37	1,3%
Verontreinigingsheffing	Vervuilingseenheid	€ 52,68		€ 52,68			€ 53,37	1,3%

3.6.1 Ontwikkeling belastingdruk 2018: een aantal profielen

Onderstaand is voor een aantal profielen aangegeven wat de lastendruk in 2018 is. Tevens is de stijging/daling ten opzichte van 2017 aangegeven. Bij de berekening van de aanslagbedragen zijn, voor zover van toepassing, de watersysteemheffing, de wegenheffing en de zuiveringsheffing toegepast.

profiel	Programmabegroting 2017 lastendruk		Programmabegroting 2018 lastendruk		verschil buitendijks t.o.v. 2017	verschil binnendijks t.o.v. 2017
	buitendijks	binnendijks	buitendijks	binnendijks		
Huishoudens						
Huurwoning, éénpersoonshuishouden	€ 165	€ 165	€ 169	€ 169	1,9%	1,9%
Huurwoning, meerpersoonshuishouden	€ 271	€ 271	€ 275	€ 275	1,7%	1,7%
Koopwoning, meerpersoonshuishouden, Woz-waarde € 200.000	€ 305	€ 369	€ 309	€ 372	1,3%	0,8%
Koopwoning, meerpersoonshuishouden, Woz-waarde € 750.000	€ 400	€ 640	€ 402	€ 638	0,5%	-0,3%
Agrarische ondernemingen						
agrarisch bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden Woz-waarde € 240.000 en 25 hectare ongebouwd	€ 1.317	€ 3.139	€ 1.339	€ 3.202	1,7%	2,0%
agrarisch bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden Woz-waarde € 500.000 en 40 hectare ongebouwd	€ 1.965	€ 4.917	€ 1.997	€ 5.014	1,6%	2,0%
akkerbouw bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden Woz-waarde € 500.000 en 60 hectare ongebouwd	€ 2.769	€ 7.117	€ 2.816	€ 7.263	1,7%	2,0%
tuinderij bedrijf met opstallen, meerpersoonshuishouden Woz-waarde € 500.000 en 3 hectare ongebouwd	€ 478	€ 847	€ 483	€ 855	1,0%	0,9%
Natuurterreinen						
een natuurterrein van 1.000 hectare	€ 7.146	€ 7.146	€ 7.007	€ 7.007	-1,9%	-1,9%
Handel en industrie						
groothandel met WOZ-waarde € 2.400.000 en 10 vervuilingseenheden	€ 940	€ 1.709	€ 938	€ 1.695	-0,2%	-0,8%
kantoor / klein bedrijf met WOZ-waarde € 150.000 en 3 vervuilingseenheden	€ 184	€ 232	€ 185	€ 233	0,8%	0,4%
middelgroot metaalbedrijf met WOZ-waarde € 12.000.000 en 450 vervuilingseenheden	€ 25.770	€ 29.614	€ 26.039	€ 29.825	1,0%	0,7%
Buitendijks						
groot bedrijf, buitendijks met WOZ-waarde € 150.000.000	€ 25.825		€ 25.273		-2,1%	
bedrijf, buitendijks met WOZ-waarde € 5.000.000	€ 861		€ 842		-2,1%	
Wegbeheerder						
wegbeheerder 250 hectare binnendijks		€ 101.939		€ 104.353		2,4%

3.7 Weerstandsvermogen

Waterschappen zijn wettelijk verplicht om de risico's die ze lopen in kaart te brengen en beleid te ontwikkelen om deze risico's af te dekken. Een deel van de risico's wordt afgedekt door afgesloten verzekeringen of gevormde voorzieningen. Op basis van een inventarisatie zijn per programma de mogelijke risico's benoemd. Waar mogelijk zijn deze risico's financieel onderbouwd en is de kans op optreden aangegeven.

Risico	Kans	Financieel gevolg
Water		
Bezwijgingsgevaar Duiker Strijen Naar aanleiding van een globale bouwkundige inspectie en het daarop volgende nader onderzoek is gebleken dat de duikersluis in Strijen constructief niet voldoet. Dit kan significante schade tot gevolg hebben: de verwachte kosten voor tijdelijk herstel van de functie van de duiker bedragen € 800.000, de hoogte van eventuele schadevergoedingen kan oplopen tot € 1.000.000. De beheermaatregelen zijn het voortzetten van de regelmatige inspecties. Daarnaast wordt een IBC uitgewerkt om te komen tot renovatie of vervanging van de duiker.	0% - 19%	Groter dan € 1.000.000
...		
Wegen		
Bijdrage fietspad S40/Fietspad Korteweg Dit project is één van de projecten uit het 'Gebiedsprofiel verkeer en vervoer Hoeksche Waard' die WSHD uitvoert. In de regionale projectgroep verkeersveiligheid Hoeksche Waard (RPV) van januari 2015 is besloten deeltraject IV van de fietsverbinding uit te voeren, onder andere bestaand uit een vrijliggend fietspad langs de Korteweg in de gemeentes Korendijk en Cromstrijen. Dit is bestuurlijk bevestigd door de bij de RPV betrokken partijen. Het project is onderdeel van een pilot Duurzaam GWW binnen WSHD. Er is een samenwerkingsovereenkomst met de markt (Stichting Rondom GWW), onder andere gericht op innovaties in het proces. De raming komt € 400.000 hoger uit dan het beschikbare krediet. Het risico bestaat dat de betrokken partijen niet instemmen met een hogere bijdrage.	0% - 19%	€ 250.000 - € 1.000.000

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit het geheel aan middelen dat beschikbaar is om de risico's financieel af te dekken. Het gaat hier om de algemene reserves voor Waterveiligheid, Voldoende en Schoon water, Waterketen en Wegen.

Om na te gaan of de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de risico's te kunnen dekken, wordt gebruik gemaakt van de ratio weerstandsvermogen.

$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$

Bij het beoordelen van het weerstandsvermogen wordt gebruik gemaakt van onderstaande tabel:

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$2,0 < x$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

De Verenigde Vergadering heeft vastgesteld een ratio weerstandsvermogen te willen nastreven van ruim voldoende. De totale omvang van de (geprognosticeerde) beschikbare weerstandscapaciteit (algemene reserve) per programma is in onderstaande tabel per 31 december 2018 weergegeven.

Bedragen x € 1.000	Stand reserve per 31 december 2018 (in €)	Streefwaarde ratio (midden klasse B)	Huidige ratio weerstands- vermogen	Beschikbare ruimte in reserve (in €)
Waterveiligheid	2.167	1,70	A	1.485
Water	4.908	1,70	A	2.274
Waterketen	4.815	1,70	A	2.310
Wegen	5.675	1,70	A	5.466
Totaal	17.564			11.536

3.8 Houdbare overheidsfinanciën

Een sluitende meerjarenbegroting vormt de basis voor houdbare waterschapsfinanciën. Houdbare waterschapsfinanciën vergen echter meer dan dat er tegenover alle lasten op de begroting ook voldoende baten staan. Vereist is dat het waterschap in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden heeft om de klappen te kunnen opvangen. Dit is voor waterschap Hollandse Delta het geval. Er is sprake van structureel sluitende begroting. Het weerstandsvermogen voor het programma Waterketen is ruim voldoende om de onderkende risico's op te vangen. Voor de overige programma's is het weerstandsvermogen uitstekend. Ten opzichte van voorgaande begrotingsjaren is de vaste schuld gestegen. Dit is het gevolg van de herstructurering van de leningenportefeuille, waarbij (aflossingsvrije) leningen met hoge rentes zijn overgesloten naar lossende leningen tegen de huidige lage marktrente. Hiermee heeft het waterschap bereikt dat de rentelast verlaagd is en dat de leningen een gelijkmatiger aflossingspatroon kennen. Waterschap Hollandse Delta is voor circa 87% gefinancierd met vreemd vermogen. Dit ligt in lijn met de andere waterschappen (op basis van vergelijkende cijfers over 2014, Bron financiële trendanalyse gemeenten, provincies en waterschappen van Deloitte, 25-2-2016). Op basis hiervan kan geconcludeerd worden dat de financiële positie van het waterschap goed is.

3.9 Financiering

De kaders voor het treasurybeleid zijn vastgelegd in de wet Financiering decentrale overheden (Wet Fido), de Verordening Beleids- en Verantwoordingsfunctie, het Waterschapsbesluit en het treasurystatuut.

Risicobeheer

Kasgeldlimiet

In de wet Fido is vastgelegd dat de hoogte van de kortlopende financiering wordt beperkt door middel van de vastgestelde kasgeldlimiet. Voor waterschappen is die limiet bepaald op 23% van

het begrotingstotaal op 1 januari van het betreffende jaar. Voor 2018 bedraagt het begrotingstotaal € 170 miljoen waarmee de kasgeldlimiet uitkomt op € 39 miljoen.

Renterisiconorm

De renterisico's op de vaste schuld worden ingekaderd door toepassing van de renterisiconorm. De renterisiconorm is erop gericht renterisico's te beperken door spreiding in de looptijden van langlopende geldleningen. De renterisiconorm houdt in dat het bedrag aan aflossingen en het leningbedrag dat in aanmerking komt voor renteherziening in enig jaar de vastgestelde renterisiconorm niet mag overschrijden. De renterisiconorm is wettelijk vastgesteld op 30% van het begrotingstotaal per 1 januari van het begrotingsjaar. De renterisiconorm is € 51 miljoen (30% van € 170 miljoen). In 2018 bedraagt het af te lossen bedrag voor WSHD €15,4 miljoen. Hiermee blijft WSHD ruim onder de renterisiconorm.

Financiële risico's

Bij het beheer van de liquide middelen spelen renterisico, kredietrisico, liquiditeitsrisico, koersrisico en valutarisico een rol. Voor het waterschap zijn de twee laatstgenoemde risico's niet aan de orde omdat WSHD geen via een beurs verhandelbare aandelen heeft en alleen met eigen valuta werkt. De inkomende en uitgaande geldstromen van de Cross Border Lease worden afgerekend in dollars zodat het waterschap hierover geen valutarisico loopt.

Het *renterisicobeheer* is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid dat in de toekomst de rentelasten van vreemd vermogen hoger, respectievelijk dat de renteopbrengsten van activa lager zijn dan een gewenst niveau. Zolang de rente op korte financieringsmiddelen lager is dan de rente op lange financieringsmiddelen wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van korte middelen. De berekende grens van de kasgeldlimiet wordt hierbij als maximum aangehouden, tenzij er redenen zijn om hiervan tijdelijk af te wijken, bijvoorbeeld het verlaat opleggen van de omslagheffingen. Het aantrekken van kasgeldleningen kan een instrument zijn om binnen het maximum van de kasgeldlimiet te blijven. In het eerste halfjaar van 2017 is hiervan een aantal keer gebruik gemaakt.

Het *kredietrisicobeheer* (of debiteurenrisico) is het beheersen van risico's die voortvloeien uit de mogelijkheid op een waardedaling van de vorderingspositie als gevolg van het niet (tijdig) kunnen nakomen van de verplichtingen door de tegenpartij. Dit risico wordt zoveel mogelijk beperkt door het voeren van een strak invorderingsbeleid met de uiteindelijke inschakeling van deurwaarders. Waterschap Hollandse Delta heeft deze taak ondergebracht bij het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW).

Het *liquiditeitenrisicobeheer* is het beheersen van risico's van mogelijke wijzigingen in de liquiditeitenplanning en meerjareninvesteringsplanning waardoor de financieringskosten hoger kunnen uitvallen. De beheersing van dit risico is afhankelijk van de hardheid van de cijfers die in de meerjarenbegroting zijn opgenomen.

Kasbeheer

Kort geld wordt aangetrokken in de vorm van een rekening-courant krediet, kasgeld- en call-geldleningen bij de huisbankier (NWB) of andere geldverstrekkers die voldoende kredietwaardig zijn. Voor 2018 bedraagt de maximaal aan te vragen kredietlimiet € 39 miljoen. Dit is gelijk aan de maximaal toegestane kasgeldlimiet.

Waterschapsfinanciering

Leningenportefeuille

De omvang van de leningenportefeuille wordt per 1 januari 2018 geraamd op € 241 miljoen (1 januari 2017 € 257 miljoen) en de reguliere aflossing op € 15,4 miljoen (2017 € 15,7 miljoen). Er vinden in 2018 geen extra aflossingen plaats omdat daarvoor contractueel geen mogelijkheden bestaan.

Het Waterschapsbesluit schrijft voor dat de rentekosten moeten worden toegerekend aan de beleidsproducten. Deze toerekening vindt plaats via de renteomslag. Het renteomslagpercentage (rekenrente) wordt bepaald door de begrote rentekosten te delen door de verwachte boekwaarde

van de vaste activa per 1 januari. Het renteomslagpercentage wordt naar verwachting 2,62%. In de Programmabegroting 2017-2021 was de renteomslag 2,27%.

Liquiditeitsprognose

De verwachting is dat in 2018 een nieuwe vaste geldlening moet worden afgesloten voor € 15 miljoen. Voor 2017 zal geen lening meer worden aangetrokken. Als met het afsluiten van een geldlening in 2018 rekening wordt gehouden, is de omvang van de leningenportefeuille per 31 december 2018 € 241 miljoen. Mogelijk zal voor de in 2018 af te sluiten geldleningen, gebruik gemaakt gaan worden van de ruimte in krediet bij de Europese Investeringsbank (EIB). Van het op 5 juli 2016 afgesloten krediet bij de EIB ad € 120 miljoen, resteert nu nog € 90 miljoen.

Rente langlopende leningen

De verwachting is dat de rente voor langlopende leningen in 2018 2,55% (2017 2,55%) zal zijn. Medio 2017 bedroeg de rente 1,60% (medio 2016 1,49%).

De totaal begrote rentelast komt in 2018 uit op € 6,768 miljoen. In de reserve rente egalisatie zal een bedrag van € 1,994 miljoen worden gestort.

Rentegevoeligheid

Als gevolg van de herstructurering van de leningenportefeuille in 2016 is een structureel voordeel van € 1.000.000 behaald. Dit voordeel wordt gerealiseerd door overschotten en tekorten op de te betalen en toe te rekenen rente ten opzichte van de begrote rentelast in de begroting 2016 ten gunste te brengen aan c.q. ten laste te brengen van de bestemmingsreserve rente egalisatie. De voor- en nadelen als gevolg van het verschil tussen de daadwerkelijke rentelast en de begrote rentelast zijn daarmee afhankelijk van het daadwerkelijke rentepercentage waartegen een nieuwe lening wordt afgesloten. Bij het opstellen van de begroting wordt het te verwachten rentepercentage zo goed mogelijk geraamd maar wijzigingen zijn mogelijk. Wanneer de rente harder stijgt dan voorzien, kan dit gevolgen hebben voor de haalbaarheid van het structureel voordeel op de lange termijn.

Een indicatief rekeningvoorbeeld geeft het effect aan:

De gemiddelde financieringsbehoefte voor 2018 is € 43 miljoen. Een wijziging in het rentepercentage van 1% betekent een structureel hogere last van € 430.000.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Eind 2018	Eind 2019	Eind 2020	Eind 2021	Eind 2022
Kortlopende schuld					
Langlopende schuld					
Totaal schuld ultimo jaar					

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Rente kortlopende schuld					
Rente langlopende schuld					
Totaal rente per jaar					

3.10 Verbonden partijen

Waterschap Hollandse Delta kent diverse samenwerkingsverbanden met andere overheden en instellingen. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt altijd voort uit het publiek belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Per partij is er sprake van een financieel en een bestuurlijk belang.

Financieel belang: een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bestuurlijk belang: zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Garantstellingen

Aan diverse (verbonden) partijen zijn financiële garanties verleend die er als volgt uitzien:

Partij	Geld-verstrekker	% deelneming	Hoofdsom	Rente%	Restant schuld 31/12/2017	Garantstelling
HVC N.V.						
Unie van Waterschappen						
Totaal						

Direct verbonden partijen

Nederlandse Waterschapsbank (NWB)			
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Ingangsdatum	5-mei-1954		
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)			
De Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank) is een financiële dienstverlener die zich met haar diensten exclusief richt op de Nederlandse publieke sector. De klanten van de NWB Bank zijn decentrale overheden (waterschappen, gemeenten en provincies) en instellingen onder garantie van (decentrale) overheden. Dit betreft voornamelijk instellingen voor sociale volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu.			
Financieel belang WSHD			
De deelneming van Hollandse Delta in deze AAA-bank bedraagt € 234.140 opgebouwd uit 1893 (van de 50.478) aandelen A van nominaal € 115 en 143 (van de 8.511) aandelen B van nominaal € 460 (waarvan 25% volgestort) van de NWB.			
Bestuurlijk belang WSHD			
Het recht bestaat de algemene vergadering van aandeelhouders te bezoeken.			
Financiële kerncijfers:	31-dec-2015	31-dec-2016	
-Eigen vermogen	1.399.000.000	1.507.000.000	
-Vreemd vermogen	89.915.000.000	92.907.000.000	
-Jaarresultaat	95.000.000	107.000.000	
Relatie met programma	Algemene dekkingsmiddelen		
Overige informatie			
Begin 2011 heeft de NWB bank besloten tot een maximale reservering van de jaarlijkse nettowinst, zolang niet wordt voldaan aan de Bazelse 3%-norm voor leverage ratio. De ratio van de NWB is nu minder dan 2%. Er wordt geen dividend uitgekeerd tot de bank aan de vereiste norm van 3% voldoet.			

.....

De VV heeft op 29 september 2016 besloten tot vaststelling van het liquidatieplan en daarmee formeel besloten tot opheffing van de gemeenschappelijke regeling Groenbeheer Hoeksche Waard per 1 januari 2017. Daarnaast is in 2016 een afkoopsom betaald aan het Streekarchief Voorne Putten en Rozenburg voor uittreding uit de gemeenschappelijke regeling per 1 januari 2018. Beide gemeenschappelijke regelingen zijn daarmee in 2018 geen verbonden partijen meer.

Indirect verbonden partijen

Naast de partijen die voldoen aan de definitie verbonden partij, zijn er ook partijen waar WSHD indirect mee verbonden is. Bij deze partijen is er wel sprake van een financieel belang maar ontbreekt het directe bestuurlijke belang bijvoorbeeld omdat de indirect verbonden partij een stichting is. Een andere mogelijkheid is dat een verbonden partij bijvoorbeeld aandeelhouder of bestuurder is van de, achterliggende, en daarmee indirect verbonden partij. Hoewel in voorkomende gevallen volgens de letter van de definitie geen sprake is van een verbonden partij, is het bestaan van een financieel belang reden genoeg om ook aan deze indirect verbonden partijen aandacht te besteden.

Stichting toegepast onderzoek waterbeheer (STOWA)			
Vestigingsplaats		Den Haag (statutair)	
Rechtsvorm		Stichting	
Ingangsdatum		13-sep-1971	
Openbaar belang (doelstellingen en activiteiten)			
STOWA ontwikkelt, vergaart en verspreidt kennis die nodig is om de opgaven van de regionale waterbeheerders goed uit te voeren.			
Financieel belang WSHD			
De bijdrage voor 2018 bedraagt naar verwachting € 467.000.			
Bestuurlijk belang WSHD			
In het bestuur van de STOWA zitten minimaal 4 en maximaal 6 waterschaps-vertegenwoordigers. Momenteel is WSHD niet direct vertegenwoordigd in het STOWA bestuur.			
Financiële kerncijfers:		31-dec-2015	31-dec-2016
-Eigen vermogen		6.522.000	6.592.000
-Vreemd vermogen		2.017.000	2.004.000
-Jaarresultaat		-70.000	-1.266.000
Relatie met programma		Waterveiligheid, Water, Waterketen en Bestuur en Organisatie	
Overige informatie			
Enkele onderwerpen, die momenteel vanuit STOWA worden opgepakt, gestimuleerd of ondersteund:			
• Ontwikkelingen op het gebied van duurzaamheid (Energie- en grondstoffenfabriek, Platform Water en Energie) • Integrale oplossingen in de waterketen (bijv. medicijnresten, Expertgroep Waterfabriek) • Innovatie in de waterveiligheid (o.a. MLV, dijken op veen) • Normering regionale waterkeringen (overstromingsklassen) • Inspectie waterkeringen (Handboek) • Expertgroep Windturbines en Waterkeringen (kennisuitwisseling) • Expertisenetwerk Pijpleidingen (kennisuitwisseling) • Kennisplatform Risicobeheersing (kennisuitwisseling) • Innovatie in het Waterbeheer (flexibel peilbeheer, visvriendelijke gemalen)			

....

3.11 Bedrijfsvoering

Formatie en bezetting

De formatie van Hollandse Delta is per 1 januari 2018 vastgesteld op 506,01 formatieplaatsen (formatie per 1 januari 2017 was 515,61 formatieplaatsen). Op basis van het aantal formatieplaatsen en het maximum van de loonschalen zijn de personeelskosten bepaald (zie bijlage 6). Hierin zijn verwerkt:

- de afronding van de reductie van 22 formatieplaatsen als gevolg van de afronding van het HWBP-programma in 2018 (tot en met 2017 waren reeds 12,67 formatieplaatsen ingeleverd);
- de 2% efficiencykorting ter grootte van € 700.000 waartoe besloten is in 2017.

	Formatie in fte
Directieraad	2
Financiën	28,52
Personeel & Organisatie	9,85
Bestuurlijke & Juridische Zaken	36,92
Vergunningverlening	23,62
Handhaving	14,05
Zuiveren en Onderhoud	92,07
Plannen & Regie	49,28
Projecten & Uitvoering	65,0
Beheer & Operatie	112,81
Advies & Automatisering	71,89
Totaal	506,01

Toelichting beleid bedrijfsvoering

...

3.12 EMU-saldo

Op basis van de begroting 2018 wordt in onderstaande wettelijk voorgeschreven tabel de ontwikkeling van het EMU-saldo weergegeven. In deze tabel is tevens de vanuit de Unie van Waterschappen (UvW) geadviseerde individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo van WSHD opgenomen. Uit de tabel blijkt dat het geraamde EMU-saldo over alle jaren binnen de toegestane individuele referentiewaarde blijft en dat WSHD daarmee voldoet aan de eisen van de wet Houdbare Overheidsfinanciën (wet HOF).

	Omschrijving (bedragen x € 1.000)		Begroting 2017 incl wijz.	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging/onttrekking aan de reserves		-1.543	170	-655	-231	343	1.414
2	Invloed investeringen							
2a	bruto investeringsuitgaven	min	75.471	52.716	39.869	24.436	8.651	25.465
2b	investeringsbijdragen van derden	plus	49.191	15.044	2.397	700	50	18.000
2c	verkoop mva en iva	plus						
2d	afschrijvingen	plus	20.567	22.080	21.605	22.474	22.482	22.373
3	Invloed van voorzieningen							
3a	toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	plus	346	352	346	356	355	355
3b	onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie	min						
3c	betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	min	744	764	749	740	736	736
3d	evt. externe vermeerderingen van voorzieningen	plus						
4	Invloed reserves							
4a	evt. betalingen rechtstreeks uit reserves	min						
4b	evt. externe vermeerderingen van reserves	plus						
5	Deelnemingen en aandelen							
5a	boekverlies	plus						
5b	boekwinst	min						
	Geraamd EMU-saldo WSHD		-7.654	-15.834	-16.925	-1.877	13.843	15.940
	Maximaal EMU-tekort o.b.v. macroreferentiewaarde		-23.400	-23.400	-23.400	-23.400	-23.400	-23.400
	Verschil (+ = ruimte; - = tekort)		15.746	7.566	6.475	21.523	37.243	39.340

De gepresenteerde cijfers van de begroting 2017 betreffende de bijgestelde begroting na Burap 1 inclusief de budgetoverheveling vanuit de Jaarstukken 2016. Het gepresenteerde saldo van baten en lasten na bestemming is het resultaat van Burap 1-2017.

3.13 Duurzaamheid en innovatie

Waterschap Hollandse Delta streeft ernaar om zijn taken op een duurzame wijze uit te voeren. In uw vergadering van 30 juni 2016 is het Opgaveplan Duurzaamheid, Energie en Innovatie 2016 - 2019 vastgesteld. Hiermee zijn de doelstellingen en maatregelen vastgesteld op het gebied van energie-efficiency en productie, vermindering uitstoot van broeikasgassen en inkoop binnen alle programma's.

Innovatie

...

4 Financiële overzichten

4.1.1 Ontwikkeling kosten en opbrengsten

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Lasten							
Rente & Afschrijving	28.752	26.659	27.677	27.409	28.641	28.641	28.195
Personeelslasten	44.753	45.508	45.346	45.001	45.379	45.725	46.309
Goederen en diensten van derden	75.441	82.683	82.505	82.411	85.166	86.761	85.388
Bijdragen aan derden	12.917	12.568	13.572	13.173	13.157	13.157	13.157
Toev. voorzieningen / onvoorzien	1.778	846	852	846	856	855	855
Totaal Lasten	163.642	168.264	169.952	168.840	173.198	175.138	173.904
Baten							
Financiële baten	430	398	285	170	122	78	32
Personeelsbaten	391	290	206	90	90	90	90
Goederen en diensten aan derden	4.748	3.265	3.667	2.531	2.457	2.488	2.260
Bijdragen van derden	9.612	9.150	13.155	9.560	10.730	10.706	8.485
Waterschapsbelastingen	145.842	146.307	149.412	153.051	156.776	159.313	161.623
Interne verrekeningen	10.791	7.213	3.396	2.783	2.792	2.806	2.827
Totaal Baten	171.813	166.624	170.122	168.185	172.968	175.482	175.318
Resultaat doorbelastingen	0	0	0	0	0	0	0
Saldo van baten en lasten voor bestemming	-8.172	1.641	-170	655	231	-343	-1.414
Toevoeging aan reserves	15.808	12.039	9.001	3.546	2.599	2.343	2.414
Onttrekking aan reserves	-14.980	-13.136	-8.831	-4.201	-2.830	-2.000	-1.000
Saldo van baten en lasten na bestemming	-7.344	544	0	0	0	0	0

4.1.2 Ontwikkeling geraamde investeringen

Programma (bedragen x € 1.000)	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Waterveiligheid					
Water					
Waterketen					
Wegen					
Bestuur en organisatie					
Totaal					

4.1.3 Overzicht exploitatie van programma's naar taken

Omschrijving	(bedragen x € 1.000)	Totaal	Water- systeem- heffing	Zuiverings- heffing	Wegen- heffing
Waterveiligheid		20.432	20.432		
Water		45.069	45.069		
Waterketen		57.497		57.497	
Wegen		8.189			8.189
Bestuur en organisatie		12.135	8.373	3.196	566
Algemene dekkingsmiddelen		5.470	2.461	2.461	547
Nettolasten		148.792	76.336	63.154	9.302
Mutaties reserves					
Onttrekkingen					
Waterveiligheid		-1.550	-1.550		
Water		-3.950	-3.950		
Waterketen		-1.200		-1.200	
Wegen		-300			-300
Bestuur en organisatie					
Algemene dekkingsmiddelen		-1.381	-621	-621	-138
Totaal omtrekkingen		-8.381	-6.121	-1.822	-438
Toevoegingen					
Waterveiligheid		1.350	1.350		
Water		3.150	3.150		
Waterketen					
Wegen					
Bestuur en organisatie					
Algemene dekkingsmiddelen		4.501	2.025	2.025	450
Totaal toevoegingen		9.001	6.525	2.025	450
Totaal mutaties reserves		620	404	204	12
Te dekken door belastingopbrengsten					
Watersysteemheffing		-76.740	-76.740		
Zuiveringsheffing		-63.358		-63.358	
Wegenheffing		-9.314			-9.314
Totaal belastingopbrengsten		-149.412	-76.740	-63.358	-9.314
Resultaat na bestemming		0	0	0	0

4.1.4 Overzicht gecompriëerde staat van lasten en baten per programma

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Realisatie 2016	Begroot 2017	Begroot 2018	Begroot 2019	Begroot 2020	Begroot 2021	Begroot 2022
Waterveiligheid							
Totaal Lasten	19.328	20.188	26.178	23.267	24.797	25.155	21.957
Totaal Baten	-764	-672	-5.946	-1.660	-2.675	-2.525	-20
Totaal Waterveiligheid	18.564	19.516	20.232	21.607	22.122	22.630	21.937
Water							
Totaal Lasten	46.425	47.634	48.905	47.621	48.993	49.549	50.407
Totaal Baten	-5.273	-4.148	-4.636	-2.336	-1.736	-1.386	-686
Totaal Water	41.152	43.486	44.269	45.286	47.258	48.164	49.721
Waterketen							
Totaal Lasten	56.865	61.456	58.516	58.284	58.387	58.027	57.650
Totaal Baten	-2.651	-6.366	-2.219	-1.224	-954	-954	-954
Totaal Waterketen	54.213	55.090	56.297	57.060	57.433	57.074	56.697
Wegen							
Totaal Lasten	15.125	16.126	15.934	16.255	15.962	15.824	15.775
Totaal Baten	-7.908	-8.099	-8.045	-8.195	-7.845	-7.745	-7.745
Totaal Wegen	7.217	8.027	7.889	8.060	8.117	8.079	8.030
Algemene beleidstaken							
Totaal Lasten	14.698	12.754	12.997	13.644	13.755	13.836	13.875
Totaal Baten	-836	-978	-862	-712	-712	-712	-712
Totaal Algemene beleidstaken	13.862	11.776	12.135	12.932	13.043	13.124	13.163
Algemene dekkingsmiddelen							
Totaal Lasten	19.284	14.487	12.294	10.175	10.746	12.156	13.699
Totaal Baten	-161.636	-151.839	-153.117	-155.119	-158.720	-161.228	-163.248
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-142.351	-137.352	-140.822	-144.944	-147.973	-149.072	-149.549
Ondersteuning en bedrijfsvoering							
Totaal Lasten	129.779	126.230	3.846	3.013	3.022	2.806	2.827
Totaal Baten	-129.779	-126.230	-3.846	-3.013	-3.022	-2.806	-2.827
Totaal Ondersteuning en bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0	0
Eindtotaal	-7.344	544	0	0	0	0	0

4.1.5 Balansontwikkeling

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	1-1-2018	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Activa						
Immateriële vaste activa	75.074	74.028	72.787	70.767	68.108	65.810
Materiële vaste activa	239.280	255.917	273.026	276.308	265.087	252.477
Financiële vaste activa	7.365	5.213	4.197	3.255	2.106	1.531
Totaal vaste activa	321.718	335.158	350.010	350.330	335.301	319.819
Vlottende activa	0	0	0	0	0	0
Totaal activa	321.718	335.158	350.010	350.330	335.301	319.819
Passiva						
<u>Eigen vermogen</u>						
Algemene reserves	22.634	18.428	18.792	19.406	20.020	20.634
Egalisatiereserves	750	4.750	3.500	2.750	2.250	2.500
Bestemmingsreserves	21.161	21.537	21.768	21.673	21.902	22.452
Totaal eigen vermogen	44.545	44.715	44.061	43.830	44.173	45.586
<u>Voorzieningen</u>	9.910	9.498	0	8.711	8.330	7.949
<u>Langlopende schulden</u>	241.045	255.089	263.746	255.272	239.466	239.466
<u>Vlottende passiva</u>						
Kasgeldleningen	26.218	25.856	33.108	39.000	39.000	26.817
kortlopende leningen	0	0	0	3.518	4.332	0
Totaal vlottende passiva	26.218	25.856	33.108	42.518	43.332	26.817
Totaal passiva	321.718	335.158	340.915	350.330	335.300	319.818

5 Bijlagen

5.1 Lijst van begrippen en afkortingen

5.2 Investerings op projectniveau

Nr	Objectnr	Omschrijving	Voorbe- reiding / Onder- zoek	Bruto inves- tering	Bijdra- gen en Subsi- dies	Netto inves- tering	Netto 2017 (Tm 2017)	Netto 2018
Waterveiligheid								
1	7202200013	Voorz. brede blik waterkeringversterking	-					
2	7202200014	Zettingsvloeiing V3T gedSpijkenisserbrug	V	1.610	-1.449	161	161	
3	7202200015	Realisatie Zettingsvloeiing V3T	-	40.000	-36.000	4.000		
Som Waterveiligheid				41.610	-37.449	4.161	161	
Water								
4	7103000014	Effect. Peilbesl. Noordrand Voorne/KVW	V	410		410		10
5	7103100202	Gemaal hoofdland en waterkwal. Zijndr	V	223		223		23
6	7103100227	Plaatselijk verdiepen	V	252		252		252
7	7103100263	Totale NBW opgave landel. gebied t/m2017	-	947		947		
8	7103100275	verbreding hoofdwatgang toldijk	V	965		965		350
9	7103100285	Ontwikkeling vispaaiplaatsen Brielsemeer	V	162		162		132
10	7103100287	Overconstructie met verbr. (vieramb.)	V	130		130		80
11	7103100301	Aanleg nvo Piershilse Gat&Delta Hoeve	-	2.257		2.257	76	2.181
12	7103100307	Gebiedsplan Cromstrijen, fase 2	V	6.415		6.415		400
13	7103100315	Vervangn persleiding Immanuel Kantstraat	-	1.071		1.071	50	600
14	7103100322	Aanpak wateropgave (NBW) peilvak 01-61	V	105		105		100
15	7103100324	Inlaat Fortlaan	-	299		299	20	200
16	7103100337	PeilopzetOudendyk(peilbesluitDeEendragt)	V	163		163		23
17	7103100338	Renovatie Gemaal Stellendam	-	754		754	50	142
18	7103100341	KRW opgave Afwatering Voorne- Oost	V	622	-414	207		207
19	7103100342	Wateropgave Hoogvliet peilvak Y03.005	V	325		325		325
20	7103100344	NBW 2017-2027 Peilvak 17e s'Gravendeel	V	260		260		260
21	7103100345	Optimalisatie Watervoorz Brielse Meer	V	2.000	-1.800	200		
Som Water				17.359	-2.214	15.145	196	5.285
Waterketen								
22	7304000055	Rwzi RdamDokh:afvalwatertrnsp(bydr Rdam)	-	350		350		
23	7304000057	Ged. vervanging rioolpersl. Mijnsheerenl	-	1.846	-185	1.662	67	200
24	7304000062	Bijdrage ren. rioolgemaal Drechtwaard	-	135		135		135
25	7304000063	Bijdrage aan R'dam (afvalwtranspsysteem)	-	300		300		
26	7304100118	Online meters waterlijn rwzi's	V	4.100		4.100		2.100
27	7304100119	Vernieuwen perslucht ringleidingDokhaven	V	100		100		100
28	7304100120	Kettingruimers Dokhaven	O*	400		400		
29	7304100123	Roostergoedinstallatie rwzi Dordrecht	V/O*	1.300		1.300		
30	7304100124	TA Dokhaven	V	2.200		2.200		1.100
31	7304100125	Afsluiters B-trap Dokhaven	V	500		500		250
32	7304100126	Semafoonmroepsysteem rwzi's	V	200		200		100
33	7304100127	Afsluiters effluentbemaling rwzi Dokh	V	200		200		100
34	7304100130	Beluchtingscircuit rwzi Goedereede	V	1.300		1.300		650
35	7304100132	Kettingruimers Dokhaven (2020)	-	750		750		
36	7304100133	Kettingruimers Dokhaven (2021)	-	750		750		
37	7304100134	Kettingruimers Dokhaven (2022)	-	500		500		
38	7304100708	Dokhaven bellenbeluchting B-trap	-	2.940		2.940	65	262
39	7304210021	Gassysteem Sluisjesdijk (op termijn)	V	664		664		664
40	7304210023	Slibindikking,slibontwater. Sluisjesdijk	V	294		294		
41	7304210025	Terreinaanpassingen Sluisjesdijk	-	226		226	6	23
42	7304210026	Verwerving grond Sluisjesdijk	-	200		200		
43	7304210027	Aanleg rondweg	-	80		80		

Nr	Objectnr	Omschrijving	Voorbe- reiding / Onder- zoek	Bruto inves- tering	Bijdra- gen en Subsi- dies	Netto inves- tering	Netto 2017 (Tm 2017)	Netto 2018
44	7304210035	Trafo's Sluisjesdijk	V	100		100		100
45	7304210036	Centrifuges Sluisjesdk pompen ontw.slib	V	3.900		3.900		
	Som Waterketen Wegen			23.335	-185	23.150	138	5.784
46	7405210017	Bijdrage ontsluiting N215 Nieuwe-Tonge	-	680		680	680	
47	7405210021	F244 Klaaswaal-Westmaas	-	1.430	-1.330	100		
48	7405210031	Bijdr reconstr kruising N217-Stougjesd	-	250		250	250	
49	7405210036	Bijdr verkeerscirc N215 Dirksland-Meliss	-	204		204	204	
50	7405210040	Verv.buswisselstr.Industrieweg-Rdamseweg	-	150		150		150
51	7405210041	Verv. VRI (A15) Rotterdamseweg te Rkerk	-	200	-30	170		170
52	7405210042	VRI Rdamseweg-Donkerslootweg Ridderkerk	-	250	-100	150		150
53	7405210043	VRI Vlietlaan-Rotterdamseweg Ridderkerk	-	250	-40	210		210
54	7405210048	Vervanging openbare verlichting	-	270		270	270	
55	7405210049	Verv. openb. verlichting (jaarschf2015)	-	270		270	270	
56	7405210050	Verv. openb. verlichting (jaarschf2016)	-	360		360	360	
57	7405210051	Verv. openb. verlichting (jaarschf2017)	-	360		360	360	
58	7405210052	Verv. openb. verlichting (jaarschf2018)	-	145		145		145
59	7405210053	Verv. openb. verlichting (jaarschf2019)	-	145		145		
60	7405210055	Rotterdamseweg II Ridderkerk	-	1.050		1.050	84	967
61	7405210057	Molendijk/Geldersedijk	-	175		175		175
62	7405210058	Hoekseweg Strijen	-	225		225		225
63	7405210059	Nieuwe Achterweg	-	100		100		100
64	7405210062	Wegenbeheerprogramma 2016-2021	-					
65	7405210068	VRI Rotterdamseweg - industrieweg	V/O*	175		175		175
66	7405210069	Bijdrage reconstructie N489	V/O*	267		267		267
67	7405210070	Bijdrage reconstructie A29-N487	V/O*	150		150		150
	Som Wegen			7.106	-1.500	5.606	2.478	2.884
	Bestuur en organisatie							
68	7607320001	Vervangen surveillancevaartuig (RIB)	-	60		60		
69	7610000005	Waterschapsverkiezingen 2019	-	1.700		1.700		1.700
70	7610000006	Vervanging software grondzaken	-	90		90	45	45
71	7811500092	Planmatige vervanging rekencentrum 2019	-	1.500		1.500		
72	7811500094	IRIS OWA en Ecolims	-	133		133		133
73	7811800019	Materieel civiel&cultuurtechn.Onderh2015	-	540		540		540
74	7811800020	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2016	-	350		350		350
75	7811800021	Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2017	-	350		350		350
	Som Bestuur en organisatie			4.723		4.723	45	3.118
	Eindtotaal			94.133	-41.348	52.785	3.018	17.071

Toelichting geplande investeringsprojecten 2017-2022

Programma Waterveiligheid

1. 7202200013 Voorz. brede blik waterkeringversterking
De voorziening Brede Blik is bedoeld voor de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit bij dijkversterkingsprojecten, eindigend in 2017. Onttrekkingen uit de geplande investering vinden plaats per VV-besluit. Onttrekkingen tot nu toe betreffen Hellevoetsluis (€ 200.000, Burap 2-2014) en Spui Oost € 5.000 (Burap 1-2016). Afsluiting van dit krediet is voorzien in 2017.
2. 7202200014 Zettingsvloeiing V3T gedSpijkenisserbrug
Op het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) staat het project 'Zettingsvloeiing V3T'. Eén van de locaties van het versterkingsproject is gelegen bij de Spijkenisserbrug. Voor deze locatie is er een goede mogelijkheid om samen te werken met Rijkswaterstaat (RWS). Op 11 april 2017 heeft het college van D&H ingestemd met de samenwerking met RWS, het formaliseren van deze samenwerking met RWS en het in gang zetten van de subsidieaanvraag naar het HWBP. Tevens is door het college van D&H besloten om deze investering als nieuwe investering op te voeren bij Burap 1 – 2017.
3. 7202200015 Realisatie Zettingsvloeiing V3T
In de verlengde 3e toetsronde in 2013 bleek circa 7 km van de primaire waterkering niet te voldoen aan de wettelijke voorschriften behorende bij het faalmechanisme zettingsvloeiing. Dit heeft geleid tot het HWBP-project 16E: 'Zettingsvloeiing V3T'. Doel van dit project is ervoor te zorgen dat de primaire waterkeringen weer aan de wettelijke normen voldoen. De varianten zullen worden onderzocht in 2018/2019 in de verkenningsfase van dit project welke in de exploitatie is opgenomen. Daarna volgt de planuitwerkingsfase 2020/2021, eveneens opgenomen in de exploitatie. De realisatiefase staat gepland als investering voor 2022/2023.

Programma Water

4. 7103000014 Effect. Peilbesl. Noordrand Voorne/KVW
In de vergadering van het college van D&H van 3 mei 2016 zijn voor het gebied Voorne-Putten de peilbesluiten Noordrand van Voorne en Klein Voorne West vastgesteld. In het beoogde project worden enkele twee kleine gemalen van nieuwe automatiseringsapparatuur voorzien, wordt een inlaat vervangen en geautomatiseerd, worden stuwen vernieuwd en worden schade beperkende maatregelen vanwege peilaanpassingen uitgevoerd. In de aanloop naar het vrijmaken van het krediet is een SSK-raming opgesteld waaruit bleek dat de originele raming, groot € 163.000, te laag is. De stijging is gebaseerd op de recente SSK-raming waarin rekening is gehouden met ouderdom/techniek van bestaande kunstwerken en de consequenties daarvan, een bedrag voor risicoreservering, het begroten van de gedetailleerde activiteiten per maatregel, het huidige prijspeil en ruimte voor nadere detaillering van het definitieve ontwerp. Door een nauwkeurigere uitwerking van de maatregelen en toepassing van de SSK-systematiek sluit de investering op € 410.000.
5. 7103100202 Gemaal hoofdland en waterkwaliteit Zwijndrecht
In het noordwesten van de gemeente Zwijndrecht is de waterkwaliteit onvoldoende. Door het watersysteem in dit gebied te verversen, zal de waterkwaliteit verbeteren. De aanleg van een pomp met een leiding maakt verversing van het water mogelijk. Hiermee wordt een prioritair knelpunt opgelost.
6. 7103100227 Plaatselijk verdiepen
Plaatselijk verdiepen van het waterlichaam Stadspolders te Dordrecht is een KRW resultaat plichtige maatregel ter verbetering van de waterkwaliteit. Realisatie van de verdieping was bedacht in combinatie met gepland reguliere baggerwerk. Dit bleek in de praktijk niet mogelijk te zijn waardoor de synergievoordelen zijn vervallen. De IBC uit 2014 is geactualiseerd. De kosten bedragen op basis van de SSK-raming € 252.000 en zijn daarmee hoger dan de raming die in de Programmabegroting 2017-2021 was opgenomen.

7. 7103100263 Totale NBW opgave landelijk gebied t/m 2017
Voor de wateropgave in het landelijk gebied resteert het Oude land van Strijen (peilgebieden H14.002, H14.004, H14.005, H14.007, H14.008, H14.009, H14.010, H14.016 en H14.017). Een gebiedsproces wordt opgesteld met als doel te komen tot een toekomstig bestendig watersysteem dat voldoet aan de huidige provinciale normering of een door alle stakeholders geaccepteerde bijgestelde gebiedsnormering.
8. 7103100275 Verbreding hoofdwatgang toldijk
In dit project dient het watersysteem ten zuidoosten van de kern van Spijkenisse vergroot te worden zodat er voldoende water richting het nieuwe gemaal Putten kan afstromen. Op basis van variantenstudies is een voorkeursalternatief gekozen en uitgewerkt dat afwijkt van de eerder geplande en geraamde oplossing. De investering bedraagt op basis van de SSK-raming € 965.000 en overschrijdt substantieel het bedrag dat in de begroting was voorzien. Oorzaken zijn onder andere een incomplete eerste raming, kostenactualisatie, de toepassing van nieuwe normeringen, een andere werkwijze en het opnemen van een risicoreservering. Om het water tijdig en in voldoende mate naar het gemaal te transporteren, moeten watergangen en kunstwerken veel groter gemaakt worden en zal meer grondverwerving nodig zijn dan in de eerste oplossingsrichting was aangenomen. De uitvoering staat gepland voor 2018 en 2019.
9. 7103100285 Ontwikkeling vispaaiplaatsen Brielsemeer
Onderdeel van het KRW-programma is de realisatie van een tiental vispaaiplaatsen in het waterlichaam Brielse Meer. De IBC is al eerder opgesteld en vanwege prioritering doorgeschoven. De realisatie van de maatregel is voorzien in 2018/2019 en gereed eind 2019. De beschikbaarheid van voldoende locaties is geen risico meer en verwerking in de recent bijgestelde SSK-raming is aanleiding geweest het benodigde krediet naar beneden bij te stellen.
10. 7103100287 Oeverconstructie met verbr. (vieramb.)
In het kader van de waterkwaliteit dient langs het KRW-waterlichaam Vierambachtenboezem-Oost in Spijkenisse een 400 meter lange natuurvriendelijke oever aangelegd te worden. Vanwege herprioritering is dit project doorgeschoven voor realisatie naar 2018 en 2019. De IBC is geactualiseerd evenals de SSK-raming en de planning met inachtnaam van de huidige risico's. Dit heeft geleid tot een aanpassing van de raming van het krediet van € 125.000 naar € 130.000.
11. 7103100301 Aanleg nvo Piershilse Gat&Delta Hoeve
In de KRW-waterlichamen Piershilse Gat en Delta Hoeve worden meerdere natuurvriendelijke oevers, met een totale lengte van 3,3 strekkende km aangelegd om aan de KRW resultaatplicht te voldoen. De uitwerking van de maatregelen is gereed. De voorbereidingen zijn gestart. De planning is op basis van risico's opgesteld en het project eindigt hiermee in 2019.
12. 7103100307 Gebiedsplan Cromstrijen, fase 2
Gebiedsplan Cromstrijen, fase 2 betreft het scheiden van aan- en afvoer van het watersysteem Torenstee en renovatie en mogelijke capaciteitsuitbreiding van gemaal Cromstrijen. Het project start in 2018, waarbij de uitvoering van de werkzaamheden gepland zijn van 2019 t/m 2021. De raming uit 2014 is op basis van de huidige risico's geactualiseerd en komt uit op € 6,4 miljoen.
13. 7103100315 Vervangn persleiding Immanuel Kantstraat
Gemaal Spinozaweg in de gemeente Rotterdam levert momenteel niet de geïnstalleerde capaciteit onder andere door drukverlies in het laatste deel van de persleiding ter hoogte van de Immanuel Kantstraat. Het laatste gedeelte van de persleiding wordt vervangen door een persleiding met een grotere diameter. Het project wordt in 2017 voorbereid. De planning is op basis van risico's opgesteld en het project eindigt in 2019.
14. 7103100322 Aanpak wateropgave (NBW) peilvak 01-61
Voor het peilvak 01-61VP, dat gelegen is ten zuidoosten van de kern van Oostvoorne, is er een wateropgave. Door de aanleg van een nieuwe geautomatiseerde stuw aan de Valweg wordt de

opgave in peilvak 01-61 opgelost. Het project wordt in 2018 voorbereid. De planning is op basis van risico's opgesteld en het project eindigt hiermee in 2019.

15. 7103100324 Inlaat Fortlaan

De inlaat Fortlaan gelegen ten noordwesten van de Torensteepolder in Numansdorp bestaat uit een duiker door de secundaire waterkering. Vanuit het groot onderhoud dient de houten constructie van deze inlaatduiker vervangen te worden door een nieuwe inlaatleiding inclusief automatische op afstandbedienbare afsluitmiddelen. Tevens wordt het achterliggende watersysteem hierop afgestemd door een duiker te vervangen. Het project wordt in 2017 voorbereid. De planning is op basis van risico's opgesteld en het project eindigt in 2019.

16. 7103100337 Peilopzet Oudendijk(peilbesluit De Eendragt)

Voor de effectuering van het peilbesluit De Eendragt dient de maatregel peilopzet Oudendijk ten zuiden van Goudswaard en westen van Nieuwendijk uitgevoerd te worden. Om de peilopzet mogelijk te maken wordt een pomp geplaatst en stuwen, duikers en watergangen aangepast. De voorbereiding is in 2018 gepland. De planning is op basis van risico's opgesteld en het project eindigt hiermee in 2019.

17. 7103100338 Renovatie Gemaal Stellendam

Gemaal Stellendam voldoet niet meer aan de eisen rondom elektrische veiligheid en de aandrijvingen van de pompen zijn sterk verouderd. Het gemaal wordt voorzien van een nieuwe elektrische installatie, de elektromotoren worden vervangen en de bestaande pompen gereviseerd. De voorbereiding van het project is gestart. De planning is op basis van risico's opgesteld en het project eindigt hiermee in 2020.

18. 7103100341 KRW opgave Afwatering Voorne-Oost

Ten oosten van het Kanaal door Voorne ligt een KRW-waterlichaam waarvoor in het KRW-proces is afgesproken om dit waterlichaam over 1 km te verruimen en te voorzien van een oever met voldoende oeverplanten. Met de provincie en de gemeenten van Voorne-Putten is afgesproken dat deze maatregel onderdeel kan uitmaken van het project Kreken Kweken en de bijbehorende subsidievoorwaarden.

19. 7103100342 Wateropgave Hoogvliet peilvak Y03.005

Dit project geeft invulling aan het oplossen van een deel van de stedelijke wateropgave van het waterschap zoals opgenomen in het Waterbeheerprogramma 2016-2021. Het betreft een bijdrage aan de gemeente Rotterdam voor het graven van water in peilvak Y03.005 te Hoogvliet. Het project omvat het openleggen van een verduikering en het graven van water wat in verbinding komt te staan met het al bestaande oppervlaktewater.

20. 7103100344 NBW 2017-2027 Peilvak 17e Binnenmaas

Naar aanleiding van de wateropgave in "'t Schenkeltje" oostelijk van de Alexanderstraat te 's Gravendeel is gezocht naar mogelijkheden om de opgave in te vullen. Verbetering van de bestaande situatie door ter plaatse van het gemaaltje Kiltunnel een afsluitbare duiker aan te leggen is opgepakt door de gemeente. Bij uitwerking van de oplossing is een alternatief in beeld gekomen wat beter aansluit op de eisen van een te verlenen vergunning voor kruising van de "overige" waterkering. Deze oplossing wordt door de gemeente nu gereed gemaakt om te realiseren. WSHD draagt bij in het project en bewaakt de te behalen doelstelling in het kader van de wateropgave.

21. 7103100345 Optimalisatie Watervoorz Brielse Meer

Gelet op de toenemende verzilting is het gewenst de watervoorziening uit het Brielse Meer te optimaliseren en is hiervoor in het "Deltaprogramma zoetwater" een maatregel opgenomen. In 2015 heeft WSHD het besluit genomen deze maatregel uit te werken en te realiseren door onder andere een tiental inlaten naar de omringende poldergebieden te automatiseren en op afstand bedienbaar te maken. Samen met een nog op te stellen beheerprogramma voor waterinlaat tijdens perioden van verzilting en het plaatsen van chloridemeetpunten moet hiermee een optimalisatie van de watervoorziening ontstaan. In 2017 is een begonnen met de

voorbereidende werkzaamheden en onderzoeken. Financiering van de maatregel is voor driekwart voorzien uit het Deltafonds en een kwart door de partners in de Bernissecommissie.

Programma Waterketen

22. 7304000055 Rwdi RdamDokh:afvalwatertrnsnsp(bydr Rdam)

De gemeente Rotterdam pleegt grote investeringen in de aanvoersystemen van de rwdi's Dokhaven en Hoogvliet. Enerzijds wordt dit veroorzaakt doordat de rioolgemaal en persleidingen aan een grote renovatie toe zijn anderzijds wordt door de gemeente een optimalisatie in het afvalwatertransportsysteem van de rwdi Dokhaven doorgevoerd. In het kader van de kostenverdeling tussen Rotterdam en WSHD betreffende het bij de gemeente Rotterdam in eigendom en beheer zijnde afvalwatertransportsysteem, dient WSHD financieel bij te dragen aan de investeringskosten. De investeringen (en diensgevolge de bijdragen) strekken zich uit over meerdere jaren. Deze bijdrage betreft de renovatie van de persleiding van rioolgemaal Holwinde naar de rwdi Hoogvliet. Door de gemeente is aangegeven dat de scope van dit project is verkleind en de planning aangepast. De verlaging van het bedrag wordt enerzijds veroorzaakt door de wijziging van de scope en anderzijds doordat er geen BTW (meer) wordt berekend.

23. 7304000057 Ged. vervanging rioolpersleiding Mijnsheerenland

De rioolpersleiding, met een lengte van ruim 3.000 meter, bestaat voor het grootste deel uit asbestcement (AC) en dateert uit 1965. Vanaf 1993 hebben zich diverse leidingbreuken voorgedaan. Uit onderzoek is gebleken dat op sommige plaatsen de wanddikte van de leiding significant is afgenomen. Deze leiding ligt deels in de berm van provinciale weg N489, die gereconstrueerd gaat worden. De definitieve scope van deze reconstructie is nog niet vastgesteld door de provincie. Op basis van een variantenstudie is het meest optimale persleidingstracé bepaald. De geraamde bijdrage van de gemeente Binnenmaas is naar boven bijgesteld van € 98.000 (opgenomen in de Programmabegroting) naar € 184.500 ten gevolge van het doorberekenen van de interne uren.

24. 7304000062 Bijdrage renovatie rioolgemaal Drechtwaard

Rioolgemaal Drechtwaard is in eigendom en beheer bij de gemeente Barendrecht. Op dit rioolgemaal is een kostenverdeling van toepassing tussen gemeente en waterschap. Deze investering betreft een bijdrage in de kosten van de reeds uitgevoerde renovatie van het rioolgemaal.

25. 7304000063 Bijdrage aan R'dam (afvalwtrnspsysteem)

Rotterdam is reeds enige jaren bezig met de renovatie en optimalisatie van dit stelsel. Per jaarschijf vindt verrekening plaats. De gemeente Rotterdam pleegt grote investeringen in de aanvoersystemen van de rwdi's Dokhaven en Hoogvliet. Enerzijds wordt dit veroorzaakt doordat de rioolgemaal en persleidingen aan een grote renovatie toe zijn anderzijds wordt door de gemeente een optimalisatie in het afvalwatertransportsysteem van de rwdi Dokhaven doorgevoerd. Op basis van de kostenverdeling tussen Rotterdam en WSHD betreffende het bij de gemeente Rotterdam in eigendom en beheer zijnde afvalwatertransportsysteem, dient WSHD financieel bij te dragen aan de investeringskosten. De investeringen (en diensgevolge de bijdragen) strekken zich uit over meerdere jaren.

26. 7304100118 Online meters waterlijn rwdi's

Toepassing van online-meters in het zuiveringsproces is onderdeel van het toekomst gereed maken van de rwdi's. Met deze meetinstrumenten is het mogelijk de bedrijfsvoering van de rwdi's op afstand te doen (project WCK 2.0) en daarmee te zorgen voor efficiencyverbetering van de bedrijfsvoering en betere prestaties van de installaties. Naar de toekomst toe maakt dit zelfsturende rwdi's mogelijk. Het betreft meetinstrumenten voor de waterlijn van de zgn. buiten-rwdi's (excl. rwdi Dokhaven/ Sluisjesdijk).

27. 7304100119 Vernieuwen perslucht ringleiding Dokhaven

De perslucht ringleiding is in slechte staat omdat deze door interne corrosie aangetast is. Een betrouwbare perslucht ringleiding is noodzakelijk omdat het de besturing van de op afstand

bediende afsluiters verzorgt. Zonder lucht kunnen vanuit de centrale controlekamer de besturingsafsluiters niet op afstand worden bediend. Tevens wordt deze perslucht ingezet voor de bediening van (zwaar) gereedschap bij calamiteiten en onderhoudswerkzaamheden. De investering betreft twee nieuwe perslucht buffervaten, nieuwe appendages (overdrukventielen, afsluiters en sensoren), nieuwe luchtverdeelleiding en deels het vervangen van de perslucht ringleiding (distributienetwerk).

28. 7304100120 Kettingruimers Dokhaven

Op rwzi Dokhaven bevinden zich nabezinktanks, tussenbezinktanks en zandverwijderingstanks welke voorzien zijn van kettingruimersystemen. Het doel van dit systeem is om door middel van ruimers/schrapers het drijfslaagslib uit de waterlijn en het bezonken slib/zand op de bodem van de tanks te verwijderen. In totaal heeft rwzi Dokhaven 36 tanks. Uit metingen op slijtage is gebleken dat de eerste kettingruimers met bijbehorende tandwielen en glijgeleiders toe zijn aan vervanging. De overige kettingruimers worden de komende 4 jaren eveneens vervangen. Deze investering hangt nauw samen met de investeringen: 7304100132, 7304100133, 7304100134.

29. 7304100123 Roostergoedinstallatie rwzi Dordrecht

Het vuilvang-rendement van de huidige stappenroosters op de rwzi Dordrecht is laag. Gevolg is dat met name de beluchtingstanks sterk vervuilen met als gevolg een hoger energieverbruik van de beluchtingsinstallatie en hoge onderhoudskosten aan mechanische equipment. Doordat de nieuw te installeren roosters een hoger rendement bedrijfswatergebruik hebben dan de huidige stappenroosters dient tevens voorzien te worden in een nieuwe bedrijfswaterinstallatie.

30. 7304100124 TA Dokhaven

De technische automatisering (TA) bestaat onder andere uit beeldschermen, netwerken, computers, besturingscomputers en overige apparatuur waarmee dit alles is verbonden met de pompen, afsluiters, schakelaars en opnemers. In de periode 2018 tot en met 2020 wordt het verouderde deel van de TA vervangen. Hiermee wordt een robuuste TA opgeleverd die weer voor een lange periode (15 jaar) onderhoudbaar is zodat de instandhouding en besturing van Dokhaven gegarandeerd blijft.

31. 7304100125 Afsluiters B-trap Dokhaven

Om tot uitvoering te komen van het project bellenbeluchting in 2019, moet de B-trap nader worden geïnspecteerd en zijn onderhoudswerkzaamheden noodzakelijk. Het project omhelst onder meer:

- het testen van de afsluiters;
- amoveren van de bediening.

32. 7304100126 Semafoonoproepsysteem rwzi's

Het semafoonoproepsysteem is aan het einde van de technische levensduur en de fabrikant geeft aan dat vervanging op componentniveau niet meer gegarandeerd kan worden. Daarom is het noodzakelijk het (semafoon-)oproepsysteem te vernieuwen. Bij een verstoring of uitval van een rwzi/ rioolgemaal wordt middels een automatische semafoonoproep de dienstdoende procesvoerder gealarmeerd zodat er direct actie genomen kan worden. Het semafoonoproepsysteem is onderdeel van de Technische Automatisering (TA) van WSHD. Met de TA worden installatieonderdelen en werktuigen bestuurd en kunnen de rwzi's en bijbehorende rioolgemaal via beeldschermen worden bediend en bewaakt.

33. 7304100127 Afsluiters effluentbemaling rwzi Dokhaven

Doordat de afsluiters niet meer hun functie vervullen, zijn de afgelopen jaren het effluentwerk, met appendages, en terugslagkleppen niet voldoende onderhouden. Hierdoor kan zowel de werking van de waterkerende afsluiters, als van de effluentpompen voor de komende jaren niet worden gegarandeerd. De werkzaamheden worden uitgevoerd in de effluentafvoer Oost- en West- uitstroomconstructie naar de Maas en betreffen het vervangen van effluent afsluiters, inspectie van de twee effluent leidingen en appendages en het inspecteren en onderhoud van de onderhoudsafsluiters van de effluentpompen.

34. 7304100130 Beluchtingscircuit rwzi Goedereede

In 2015 is bij inspectie van het beluchtingscircuit 3 van rwzi Goedereede ernstige aantasting van het beton geconstateerd. De tanks, gebouwd in 1999, zijn aangetast omdat de coating die moet beschermen tegen sulfaat-aantasting niet meer werkt. In 2016 is het circuit drooggezet en is bij de vervolgininspectie geconstateerd dat de constructie is aangetast en deze alleen door betondelen te vervangen gerepareerd kan worden. Het concrete resultaat is een gerenoveerd beluchtingscircuit-3 op rwzi Goedereede dat de komende 25 jaar weer zijn functie kan vervullen.

35. 7304100132 Kettingruimers Dokhaven (2020)

36. 7304100133 Kettingruimers Dokhaven (2021)

37. 7304100134 Kettingruimers Dokhaven (2022)

Op rwzi Dokhaven bevinden zich nabezinktanks, tussenbezinktanks en zandverwijderingstanks welke voorzien zijn van kettingruimersystemen. Het doel van dit systeem is om door middel van ruimers/schrapers het drijfslaagslib uit de waterlijn en het bezonken slib/zand op de bodem van de tanks te verwijderen. In totaal heeft rwzi Dokhaven 36 tanks. Uit metingen op slijtage is gebleken dat de eerste kettingruimers met bijbehorende tandwielen en glijgeleiders toe zijn aan vervanging. De overige kettingruimers worden de komende 4 jaren eveneens vervangen.

38. 7304100708 Dokhaven bellenbeluchting B-trap

Project heeft tot doel het vervangen van het bestaande beluchtingsysteem door een nieuw energie-efficiënt beluchtingsysteem. Hiermee kan een energiebesparing van 3.000.000 kWh/jaar worden gerealiseerd. Dat is circa 5% van het jaarverbruik van het taakveld Zuiveren en levert daarmee een grote bijdrage aan de doelrealisatie van het MJA3-programma. Door de lage marktprijs voor elektriciteit is er echter op alleen economische gronden geen business case. In het proces van het Opgaveplan Duurzaamheid, Energie en Innovatie 2016-2019 is voorgesteld dit project te beschouwen als een maatschappelijke business case waarbij meer aspecten een rol spelen in de afweging dan alleen het bedrijfseconomische. De ALM Dokhaven wordt in 2018 en 2019 uitgevoerd die moet leiden tot een integraal beeld en een toekomstvisie voor deze installatie. Uit de ALM kunnen andere of nog betere alternatieven komen waardoor het risico op een desinvestering niet valt uit te sluiten. Daarom wordt voorgesteld de investeringsbeslissing uit te stellen tot na afronding van de ALM. De geplande investering wordt hiermee doorgeschoven naar 2021.

39. 7304210021 Gassysteem Sluisjesdijk (op termijn)

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. Het project omvat een aantal (capaciteits)maatregelen met betrekking tot de gasfakkel, gascompressoren en toevoerleidingen van de slibbuffer. Onderzoek en scope zijn half 2017 gereed. De projectscope is in Q2 in hoofdlijn bepaald (capaciteitsmaatregel gasfakkel) en na de zomer vindt verdere uitwerking plaats in een IBC.

40. 7304210023 Slibindikking,slibontwater. Sluisjesdijk

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. Doel van het project is een gelijkmatiger bedrijf van de installatie, het verhelpen van bufferproblemen en het verbeteren van de (proces)prestaties. De projectscope is in Q2 in hoofdlijn bepaald en na de zomer vindt verdere uitwerking plaats in een IBC. De scope van dit project kan van invloed zijn op de uiteindelijke scope van de projecten 'Gassysteem op termijn' en 'Terreinaanpassingen'.

41. 7304210025 Terreinaanpassingen Sluisjesdijk

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. De terreinaanpassingen voorzien in het reduceren van onveilige situaties en logistieke knelpunten, zowel op het terrein zelf als bij het in- en uitrijden. Daarnaast ontstaat meer flexibiliteit en ruimte bij groot onderhoud en projecten. Onderzoek en scopebepaling is half 2017 gereed. De scope kan beïnvloed worden door onderzoek en scopebepaling van het project 'slibindikking en slibontwatering'. De terreinaanpassingen worden voorbereid vanaf eind 2017 en gerealiseerd aansluitend op het gereed komen van het project 'Renovatie

slibgistingtanks'. In het project 'Renovatie slibgistingtanks' is door de opdrachtnemer voorzien in een extra inrit van tijdelijke aard.

42. 7304210026 Verwerving grond Sluisjesdijk

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. De mogelijke grondaankoop is ten behoeve van een rondweg die voorziet in het reduceren van onveilige situaties en logistieke knelpunten op en bij het terrein Sluisjesdijk. Vooralsnog zal eerst worden overgegaan tot huur van terreinen om het project Renovatie Slibgistingtanks doorgang te kunnen laten vinden. Dit door de onderhandelingen rond koop van de gronden meer tijd in beslag nemen dan was voorzien. In 2019 zal opnieuw worden bezien of overgegaan wordt tot aankoop van gronden.

43. 7304210027 Aanleg rondweg

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. De rondweg voorziet, in combinatie met de terreinaanpassingen en grondverwerving, in het reduceren van onveilige situaties en logistieke knelpunten en daarnaast in het creëren van flexibiliteit en ruimte. De start en doorgang van dit project kan alleen plaatsvinden indien de grondverwerving heeft plaatsgevonden.

44. 7304210035 Trafo's Sluisjesdijk

Het gaat bij deze investering om het vervangen van de natte hoogspanningstrafo's door droge hoogspanningstrafo's van dezelfde capaciteit.

45. 7304210036 Centrifuges Sluisjesdijk pompen ontw.slib

De centrifuges, ontwaterd slibpompen en alle bijbehorende randapparatuur zoals aandrijving, besturing, meet- en doseervoorzieningen zijn aan modernisering en/of vervanging toe. Dit geldt ook voor de opslag- en (doseer)voorzieningen ten aanzien van chemicaliën. Deze investering is nodig om de betrouwbaarheid, beschikbaarheid, veiligheid en prestaties te garanderen en te verbeteren.

Programma Wegen

46. 7405210017 Bijdrage ontsluiting N215 Nieuwe-Tonge

De bijdrage aan de fietstunnel N215 Nieuwe Tonge en de bijdrage aan de ontsluiting N215 Nieuwe Tonge zijn twee opgaves voor het waterschap. De provincie heeft er één project van gemaakt en één bijdrageverzoek aan het waterschap gedaan. Hierdoor wordt voorgesteld om de projecten 7405210015 Bijdrage fietstunnel N215 Nieuwe-Tonge (€ 125.000) en 7405210017 Bijdrage ontsluiting N215 Nieuwe-Tonge (€ 200.000) samen te voegen tot: 7405210017 Bijdrage ontsluiting N215 Nieuwe-Tonge (€ 325.000).

Daarnaast valt de bijdrage hoger uit dan voorzien. Met de provincie Zuid-Holland en de gemeente Goeree Overflakkee wordt gewerkt aan de aanpak van de ontsluiting van Nieuwe Tonge. Het betreft in deze een bijdrage aan de realisatie van een rotonde en een ongelijkvloerse kruising. Door een andere noodzakelijke oplossingsrichting in het ontwerp zijn de kosten hoger. Hierdoor is de gevraagde bijdrage door de provincie ook hoger dan nu is voorzien. De extra bijdrage betreft € 355.000.

47. 7405210021 F244 Klaaswaal-Westmaas

De aanleg van dit fietspad is opgenomen in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Fiets van de provincie (komt uit de overprogrammering van het provinciaal fietspadenplan 2008). Deze fietsverbinding hangt samen met de aanleg van de Rondweg Klaaswaal door de gemeente Cromstrijen. Zodra er duidelijkheid is over de aanleg van deze rondweg, komt er ook meer duidelijkheid over nut en noodzaak van de fietsvoorziening en bijbehorende financiering. Eind 2017 wordt uitsluitsel verwacht over de haalbaarheid van de rondweg in de gemeenteraad

48. 7405210031 Bijdr reconstructie kruising N217-Stougjesdijk

Met de provincie Zuid Holland en de gemeente Oud Beijerland is gewerkt aan de aanpak van de ontsluiting van Oud Beijerland. Er is een nieuwe provinciale weg aangelegd met op de aansluiting van de Stougjesdijk (waterschap) en Kwakscheweg de aanleg van een rotonde. Met de provincie zijn afspraken gemaakt over de hoogte van de bijdrage.

49. 7405210036 Bijdr verkeerscirc N215 Dirksland-Melissant

Met de provincie en de gemeente Goeree-Overflakkee wordt gewerkt aan de verbetering van de verkeersveiligheid op en rond de N215 ter hoogte van Dirksland/Melissant. Met de provincie is overlegd over de voortgang van het project, de gewenste bijdrage en de beheergrenzen.

50. 7405210040 Verv. buswisselstr. Industrieweg-Rdamseweg

51. 7405210041 Verv. VRI (A15) Rotterdamseweg te Ridderkerk

52. 7405210042 VRI Rdamseweg-Donkerslootweg Ridderkerk

53. 7405210043 VRI Vlietlaan-Rotterdamseweg Ridderkerk

Deze investeringen zijn onderdeel van de aanpak Rotterdamseweg traject Ringdijk A15. Het behelst onder andere het vervangen van VRI's, onderhoud van de verharding en duurzaam veilig inrichten. De werkzaamheden worden momenteel voorbereid.

54. 7405210048 Vervanging openbare verlichting

Op basis van het vastgestelde Wegenbeheerprogramma zal gestart worden met het vervangen van de openbare verlichting voor de jaarschijven t/m 2017 conform de uitgangspunten uit het WgBP, ook ten aanzien van het toepassen van LED-verlichting.

55. 7405210049 Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2015)

56. 7405210050 Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2016)

57. 7405210051 Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2017)

58. 7405210052 Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2018)

59. 7405210053 Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2019)

Het areaal aan openbare verlichting is in het kader van het Wegenbeheerprogramma geïnt inventariseerd. Daaruit is naar voren gekomen dat er sprake is van een vervangingsopgave. Daarnaast zijn doelstellingen opgenomen met betrekking tot de besparing op energiekosten en het verwijderen van overvloedige verlichting.

60. 7405210055 Rotterdamseweg II Ridderkerk

Voor het Wegenbeheerprogramma is geïnt inventariseerd welke wegen nog niet Duurzaam Veilig zijn ingericht. Ook op een gedeelte van de Rotterdamseweg in Ridderkerk is dit het geval. Met deze herinrichting wordt de verkeersveiligheid verbeterd door het aanbrengen van nieuwe belijning, aanleggen van drempels en het realiseren van een fysieke scheiding tussen de rijstroken voor de bus en het overige verkeer.

61. 7405210057 Molendijk/Geldersedijk

Voor het Wegenbeheerprogramma is geïnt inventariseerd welke wegen nog niet Duurzaam Veilig zijn ingericht. Ook op de Molendijk/Geldersedijk nabij Dirksland is dit het geval. Met deze herinrichting wordt de verkeersveiligheid verbeterd door het aanpassen van de maximum snelheid, het aanbrengen van nieuwe belijning en het aanleggen van drempels.

62. 7405210058 Hoekseweg Strijen

Voor het Wegenbeheerprogramma is geïnt inventariseerd welke wegen nog niet Duurzaam Veilig zijn ingericht. Ook op de Hoekseweg nabij Strijen is dit het geval. Met deze herinrichting wordt de verkeersveiligheid verbeterd door het aanpassen van de maximum snelheid, het aanbrengen van nieuwe belijning en het aanleggen van drempels.

63. 7405210059 Nieuwe Achterweg

Voor het Wegenbeheerprogramma is geïnt inventariseerd welke wegen nog niet Duurzaam Veilig zijn ingericht. Ook op de Nieuwe Achterweg nabij Rockanje is dit het geval. Met deze herinrichting wordt de verkeersveiligheid verbeterd door het aanbrengen van nieuwe belijning en het aanleggen van drempels.

64. 7405210062 Wegenbeheerprogramma 2016-2021

Deze investering is afkomstig uit het WGBP en betreft het duurzaam veilig inrichten van wegen. De gemiddelde investering conform wegen beheerprogramma bedraagt € 325.000 per jaar. Dit houdt in dat voor een periode van 5 jaar gemiddeld € 1.625.000 beschikbaar is. In de jaarschijven 2017 en 2018 is er voor € 1.640.000 geïnvesteerd (gepland, zie investeringsnummers 7405210055, 7405210056, 7405210057, 7405210058 en 7405210059). Voor de jaren 2019, 2020 en 2021 is daarmee geen investeringsruimte beschikbaar. Bij de programmabegroting 2018 worden de investeringen van het wegenbeheerprogramma geactualiseerd.

65. 7405210068 VRI Rotterdamseweg - industrieweg

Uit het oogpunt van verkeersveiligheid en –doorstroming is op diverse kruispunten in beheer bij het waterschap een verkeersregelininstallatie aanwezig. Dit krediet voorziet in de vervanging van de verkeersregelininstallatie op de kruising met de Industrielaan.

66. 7405210069 Bijdrage reconstructie N489

Met de provincie en de gemeente Binnenmaas wordt gewerkt aan de verbetering van de verkeersveiligheid op de N489 ter hoogte van Mijnsheerenland en Westmaas. Deze investering betreft de bijdrage van het waterschap in een pakket aan maatregelen zoals het omvormen van een bestaand kruispunt in een rotonde en het aanpassen van een bestaande aansluiting.

67. 7405210070 Bijdrage reconstructie A29-N487

Ter verbetering van de doorstroming en verkeersveiligheid op de afrit Numansdorp van de A29 reconstrueert Rijkswaterstaat het kruispuntafrit A29/N487. Als betrokken/aansluitend wegbeheerder wordt WSHD verzocht een financiële bijdrage te leveren aan deze reconstructie.

Bestuur en organisatie

68. 7607320001 Vervangen surveillancevaartuig (RIB)

De huidige RIB is aan het einde van haar technische levensduur gekomen. Het vaartuig is van vóór 2003 en de complete boot, dat wil zeggen zowel de boot (de luchtkussens zijn versleten) als de motor dienen vervangen te worden.

69. 7610000005 Waterschapsverkiezingen 2019

In 2015 zijn de waterschapsverkiezingen gelijktijdig met de verkiezingen voor Provinciale Staten gehouden. De bestuursperiode bedraagt vier jaar. In 2019 worden de eerst volgende verkiezingen gehouden. Hiertoe is een investeringskrediet van € 1,7 miljoen opgenomen.

70. 7610000006 Vervanging software grondzaken

Grondzaken maakt voor eigendommenbeheer gebruik van de IRIS-module Ergo. De applicatie IRIS en daarmee de module Ergo is vervallen, het onderhoud en ondersteuning is gestopt per 1 januari 2015. De investering heeft betrekking op de aanschaf en implementatie van een nieuw zaakstelsel ter vervanging van de oude. De vervanging betreft derhalve een technische noodzaak.

71. 7811500092 Planmatige vervanging rekencentrum 2019

Technologische ontwikkelingen niet stil. Om up-to-date te blijven en gebruik te kunnen maken van de voordelen van nieuwe 'proven' technologieën wordt een planmatige vervangingstermijn van 5 jaren gehanteerd.

72. 7811500094 IRIS OWA en Ecolims

Het huidige systeem voor de informatievoorziening over de waterkwaliteit is verouderd en wordt niet meer onderhouden en doorontwikkeld. In 2018 dient derhalve te worden geïnvesteerd in een nieuw informatiesysteem.

73. 7811800019 Materieel civiel&cultuurtechn.Onderh2015

74. 7811800020 Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2016

75. 7811800021 Civiel en cultuurtechnisch onderhoud2017

Het materieel dat wordt ingezet voor het regulier onderhoud aan water, waterveiligheid en wegen heeft een beperkte levensduur en moet periodiek worden vervangen.

5.3 Overzicht en toelichting op potentiële investeringsprojecten 2018-2022

Nr	Objectnr	Omschrijving	Jaar van aanvang	Voorbereiding in 2018	Onderzoek in 2018	Onderzoek in 2019
Waterveiligheid						
1	7202100320	Versterking regionale keringen (4st)	2019		x	
2	K2018-081	Zettingsvloeiing V3T	2020		x	x
3	K2018-082	VLRT-4 - Normtraject nr. 20_3	2020		x	
Water						
4	7103000015	Peilbesluit de Volharding	2019		x	
5	7103000016	Peilbesluit Adrianapolder	2019		x	
6	7103100219	Stations en Hoofdpst techn. autom. Waterbeh	2018		x	
7	7103100232	Onderstatio&hoofdpst Techn. autom. waterbeh	2018		x	
8	7103100250	Verbreden watergang (plaatselijk)	2019		x	
9	7103100252	Ondrstations&hoofdpst Techn. autom. watrbeh	2019		x	
10	7103100258	Stations&hoofdpst techn. automat Waterbeh	2020		x	
11	7103100265	Totaal prioritaire knelpunten	2018		x	
12	7103100281	KRW 2018 - 2021	2021			x
13	7103100282	NBW 2018 - 2027	2018		x	
14	7103100283	Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2017)	2018		x	
15	7103100288	Maatregelen Binnenbedijkte Maas	2020		x	
16	7103100289	De Eendragt	2017		x	
17	7103100302	Verb. inlaat Trekdam met Meer&Oude Mol	2019		x	
18	7103100305	Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2018)	2018		x	
19	7103100306	Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2019)	2019		x	
20	7103100316	NBW 2018-2027, jaarschijf 2019	2019		x	
21	7103100327	KRW investering conform WHP jaarschijf '19	2019		x	
22	7103100328	KRW investering nieuw WHP jaarschijf '18	2018		x	
23	7103100329	KRW investering nieuw WHP jaarschijf '20	2020		x	
24	7103100332	NBW 2018-2027 jaarschijf 2020	2020		x	
25	7103100335	Wateropgave Zwijndrechtsewaard 2017	2018		x	
26	7103100336	Wateropgave Zwijndrechtsewaard 2018	2018		x	
27	7103100340	Prioritaire knelpunten jaarschijf 2020	2020		x	
28	7103300067	Vergroten Inlaatdebiet door automat. Haven	2019		x	
29	7103300117	Voornse Sluis voor bediening op afstand	2019		x	
30	K2018-041	diverse problemen oud beijerland	2019		x	
31	K2018-042	Duiker Boompjesstraat	2019		x	
32	K2018-043	Duiker Dordrecht	2019		x	
33	K2018-044	extra berging VP 152 en VP 157 (peilindicator)	2019		x	
34	K2018-045	Gemaal Biersum	2019		x	
35	K2018-046	Gemaal de Volharding	2019		x	
36	K2018-047**	Gemaal Oostvoornse Meer, pompput 3	2019		x	
37	K2018-048	Gemaal Oudenhorn	2019		x	
38	K2018-049	Inlaat Piershilse Haven	2019		x	
39	K2018-050**	Onderhoud Havendammen Ouddorpse Haven	2019		x	
40	K2018-051	opheffen probleem bemalingsgebied Prinsenheuvel	2019		x	
41	K2018-052**	Reconstructie nvo's De Elzen	2019		x	
42	K2018-053**	vergroten inlaat gemaal dorpsdijk Rhoon	2019		x	
43	K2018-054	Zwijndrecht centrum gemaal Merelstraat	2019		x	
44	K2018-055**	Zwijndrecht centrum onderdeel hevel Strooppot	2019		x	
45	K2018-056**	Zwijndrecht centrum vervangen duiker Anjerstraat	2019		x	
46	K2018-087	FE21 Valkeniersweide	2020		x	

Nr	Objectnr	Omschrijving	Jaar van aanvang	Voorbereiding in 2018	Onderzoek in 2018	Onderzoek in 2019
47	K2018-096	Duiker bij gemaal Sportdorp	2020		x	
48	K2018-097	Duiker Maeterlinkweg	2020		x	
49	K2018-098	extra berging HW 11.2 (peilindicator)	2020		x	
50	K2018-099	Gemaal Arnoldus Botbijlweg	2020		x	
51	K2018-100	Schotbalkenkering sluisdeurendok Hellevoetsluis	2020		x	
52	K2018-101	Gemaal/ Duiker Dijkje Rotterdam	2020		x	
53	K2018-102	Hevelleiding Puttershoek	2020		x	
54	K2018-103	opheffen stank bij ongerioleerde panden HW	2020		x	
55	K2018-104	ophoging kade Boezemloozende Strijensas	2020		x	
56	K2018-105**	Reconstructie bestaande nvo's De Elzen	2020		x	
57	K2018-106	Te lage woonwijk Wilgentuin Rozenburg	2020		x	
58	K2018-116**	Schutsluis Strijensas	2021		x	
Waterketen						
59	7304100121	TA Zuiveren (exclusief Dokhaven)	2019		x	
60	7304100122	Blowers rwzi Hoogvliet	2019		x	
61	7304100128	Duikschotten rwzi Spijkenisse	2019		x	
62	7304100129	Roostergoedinstallatie rwzi Oud Beij	2019		x	
63	7304100131	Retourslibpompen rwzi Hoogvliet	2019		x	
64	7304210022	PE-doseervoorzieningen Sluisjesdijk	2019		x	
65	7304210024	Deelstroombehandeling Sluisjesdijk	2019		x	
66	7304210037	1-step-Anammox Sluisjesdijk	2019		x	
67	K2018-061	Aanpassing rioolgemaal Achthuizen	2019		x	
68	K2018-062	Bioplastics Dordrecht	2019		x	
69	K2018-063	Duikschotten rwzi Dordrecht	2019		x	
70	K2018-065	Gaswassers en ventilatie Sluisjesdijk	2019		x	
71	K2018-066	ALM ZE Spijkenisse	2019		x	
72	K2018-068	Zandsilo's 1+2 Dokhaven	2019		x	
73	K2018-069	Online meters sliblijn rwzi's	2019		x	
74	K2018-070	Pompen tusseneffluent rwzi Dokhaven	2019		x	
75	K2018-071	Renovatie rioolgemaal Vierpolders	2019		x	
76	K2018-072	Retourslibpompen rwzi Dordrecht	2019		x	
77	K2018-077	Centrifuges rwzi Zwijndrecht	2019		x	
78	K2018-078	Centrifuges rwzi Dordrecht	2019		x	
79	K2018-080	Gashouder Sluisjesdijk	2019		x	
80	K2018-107	Investerings vanuit ALM ZE Heenvliet	2020		x	x
81	K2018-108	Investerings vanuit ALM ZE Hellevoetsluis	2020		x	x
82	K2018-109	Investerings vanuit ALM's Goeree-Overflakkee	2020		x	x
83	K2018-110	Beluchttingscompressoren A-trap Dokhaven	2020		x	x
84	K2018-111	Onthardingsinstallatie rwzi Dokhaven	2020		x	x
85	K2018-112	Verwijdering nieuwe stoffen op 4 rwzi's	2020		x	x
Wegen						
86	K2018-113	Verv Openb verlichting (jaarschijf 2020)	2020	x	x	
87	K2018-114	Vervangen verkeersregelininstallaties	2020	x		x
88	K2018-118	Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2021)	2021			x

** project komt als potentiële investering te vervallen.

Toelichting potentiële investeringsprojecten 2017-2022

Programma Waterveiligheid

1. 7202100320 Versterking regionale keringen (4st)
In het Uitvoeringsprogramma regionale waterkeringen 2015-2024 vastgesteld door D&H op 30-6-2015 is opgenomen dat de in 2012/2013 afgekeurde regionale waterkeringen uiterlijk 2020 op orde moeten zijn. In dit project worden de regionale keringen Boezemvliet (Puttershoek), De keen (Strijen) en de Boezem van Dirksland weer op orde gebracht.
2. K2018-081 Zettingsvloeiing V3T
Doel van dit project is om te zorgen dat de primaire waterkering weer aan de wettelijke normen voldoet. De verkenningsfase van dit project start in 2018 en moet leiden tot een voorkeursalternatief in 2019 waarna de planuitwerkingsfase start in 2020. De verkenningsfase van een HWBP project wordt opgenomen als voorbereidingskrediet de andere fasen zijn investeringskredieten.
3. K2018-082 VLRT-4 - Normtraject nr. 20_3
Normtraject 20_3 ligt aan de oostkant van Voorne-Putten. Het normtraject is één van de 13 meest urgente trajecten volgens de KPR analyse (Kennisplatform Risicobenadering) op basis van VNK-2 (Veiligheid Nederland in Kaart). Vanwege de onzekerheid van de scope en gevoeligheid in de omgeving gaat WSHD eerst op basis van gebiedskennis en onderzoek een nadere veiligheidsanalyse opstellen. Op basis van de resultaten zal besloten worden of verdere opvolging noodzakelijk is.

Programma Water

4. 7103000015 Peilbesluit de Volharding
In het College van D&H van 1 december 2015 is het concept-peilbesluit De Volharding vastgesteld. De combinatie van een ingediende zienswijze, de wens van een duurzame oplossing, het raakvlak met een KRW-waterkwaliteitsmaatregel, het beschikbare krediet en technisch complexe situatie zijn aanleiding om extra mogelijkheden te onderzoeken voordat wordt overgegaan tot het voorstellen en uitvoeren van een definitief en duurzame maatregel.
5. 7103000016 Peilbesluit Adrianapolder
Voor het peilbesluit Stellendam worden maatregelen genomen om het peilbesluit te effectueren. Het gaat hierbij om maatregelen voor het instellen van een hoger peil in een gedeelte van het peilgebied, gelegen in een deel van de Groote Adrianapolder en het bedrijventerrein Korteweg. De wijze waarop dit op de meest efficiënte wijze kan, wordt onderzocht. Tevens wordt de doorspoeling in de Groote Zuiderpolder onderzocht. De omvang van de investering wordt daardoor bepaald door de uitkomst van de onderzoeken.
6. 7103100219 Stations en Hoofdpst techn.autom.Waterbeh
Het krediet is bestemd voor het vervangen van de gemaalcomputers en hangt samen met 7103100232 Onderstatio&hoofdpstTechn.autom.waterbeh.
7. 7103100232 Onderstatio&hoofdpstTechn.autom.waterbeh
Voortvloeiend uit het werk van het traject "kaders TA" zijn er eind 2013 concrete plannen gemaakt voor de vervanging en doorontwikkeling van de ingezette technische automatisering. Het watersysteem heeft te maken met verschillende en verouderde bedieningssoftware voor de aansturing van de kunstwerken. Kijkend naar de technische mogelijkheden, maar ook naar de opgaven van vandaag de dag (klimaatverandering, duurzaamheid, meer kritische burger), bestaat de behoefte om niet alleen de bestaande software te vervangen voor een meer up-to-date versie, maar om ook echt een paradigma-shift: om gesteld te staan voor de toekomst, wilt WSHD op een wezenlijk andere manier met het watersysteem omgaan. Inmiddels is deze visie opgesteld en de aanpak om dat te bereiken. Een exploratiemanager zal een Plan van Aanpak opstellen.

8. 7103100250 Verbreden watergang (plaatselijk)
Het plaatselijk verbreden van de watergang en de aanleg van een natuurvriendelijke oever van 1 km is een KRW resultaatplichtige maatregel en noodzakelijk omdat te weinig vegetatie aanwezig is. Op dit moment is slechts een deel van de opgave (500 m) mogelijk te realiseren omdat onvoldoende grond beschikbaar is. Met de gemeente als eigenaar wordt onderhandeld. De gemeente is bezig met het opstellen van een gebiedsvisie waarin deze oevers een plaats moeten krijgen. Uitvoering zal, gelet op de stand van zaken op dit moment, waarschijnlijk niet vóór 2019 haalbaar zijn. De omvang van de investering is gebaseerd op de opgave. De ruimte (m2) die beschikbaar wordt gesteld, zal impact hebben op de omvang van het werkelijk benodigd krediet.
9. 7103100252 Onderstations&hoofdpst Techn.autom. waterbeh
10. 7103100258 Stations&hoofdpst techn.automat Waterbeh
Zie 7103100232 Onderstatio&hoofdpst Techn.autom. waterbeh
11. 7103100265 Totaal prioritaire knelpunten
Voor prioritaire knelpunten is een aantal knelpunten uitgewerkt in projecten en apart in de begroting benoemd. Deze post betreft oplossen van nieuwe knelpunten die nog niet afzonderlijk als project zijn weergegeven en binnen drie jaar opgelost moeten worden.
12. 7103100281 KRW 2018 - 2021
Het betreft een krediet voor maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren om te voldoen aan de KRW resultaatplicht. Het betreft hier het aanpassen van het profiel van 2 waterlichamen en het aanpassen van het peilbeheer in 1 KRW waterlichaam.
13. 7103100282 NBW 2018 - 2027
Vanaf 2017 tot en met 2027 resteert een opgaaf van circa € 18,5 miljoen voor het aanpassen van de peilgebieden in het stedelijk gebied (conform de Kadernota 2014).
14. 7103100283 Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2017)
Voor prioritaire knelpunten is een aantal knelpunten uitgewerkt in projecten en apart in de begroting benoemd. Deze post betreft oplossen van nieuwe knelpunten die nog niet afzonderlijk als project zijn weergegeven en binnen drie jaar opgelost moeten worden.
15. 7103100288 Maatregelen Binnenbedijkte Maas
Voor de Binnenbedijkte Maas zijn meerdere maatregelen voorzien om de waterkwaliteit in dit KRW waterlichaam te verbeteren. In de VV-vergadering van 26 november 2015 is ingestemd met een aangepast maatregelenpakket. In plaats van het geheel afkoppelen van de St. Anthonypolder zal het gemaal gedeeltelijk afgekoppeld worden. Tevens zal de peilinstelling van de gemalen in Polder Moerkerken iets aangepast worden zodat minder water wordt geloosd op de Binnenmaas en meer direct op de Boezemvliet. Deze maatregel (peilinstelling) is gereed. Door minder water op de Binnenbedijkte Maas te lozen zal de belasting van de Binnenbedijkte Maas met nutriënten fors afnemen. Over de maatregel in de St. Anthonypolder (gedeeltelijk afkoppelen) vindt communicatie plaats met de grondgebruikers. De alternatievenstudie is gereed en het opstellen van de IBC is gestart. De IBC wordt in de begroting van 2020 opgevoerd vanwege afhankelijkheid van nader onderzoek en medewerking van betrokken instanties en belanghebbenden. Overleg met belanghebbenden loopt als onderdeel van het gebiedsproces Oudeland van Strijen.
16. 7103100289 De Eendragt
De opgave voor het bemalingsgebied De Eendragt is opgeknipt in twee fases. Fase 1 betreft de KRW maatregel door het instellen van een meer flexibel peil in peilvak 2.1C (Oost) en het herstellen van het peil (en herdrainage) in peilgebied 2.7. Het instellen van het flexibel peil maakt onderdeel uit van het vastgestelde peilbesluit De Eendragt. De maatregelen zijn uitgewerkt en de projectaanvang is voorzien in 2017. De planning is op basis van risico's opgesteld en het project eindigt hiermee in 2019. Fase 2: Het tweede deel is de verbetering van de doorspoeling De Eendragt (Piershilsche Gat/Vissersvliet). Er wordt op dit moment een analyse uitgevoerd waar beheersmaatregelen uit kunnen volgen.

17. 7103100302 Verb. inlaat Trekdam met Meer&Oude Mol

In de Hoeksche waard, in de polder het Kooiland & Strijense polder, is een waterkwaliteitsprobleem. Het water stroomt vanuit deze polder door het KRW-waterlichaam Meer en Oude Mol. Er zijn enkele varianten mogelijk om het watersysteem te verbeteren. De eerder uitgewerkte voorkeursvariant (2016) blijkt vooralsnog niet maakbaar (grondverwerving).

Daarnaast speelt mee dat voor de gekozen oplossing nog geen draagvlak is en dat er naar alternatieven gezocht wordt. Het project wordt doorgeschoven naar de begroting van 2019. Na aanvullend onderzoek wordt gewerkt naar een maakbare oplossing die duurzaam en in synergie met het Peilbesluit De Volharding is. De omvang van de investering wordt daardoor bepaald door de uitkomst van de onderzoeken.

18. 7103100305 Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2018)

19. 7103100306 Prioritaire knelpunten (jaarschijf 2019)

Voor prioritaire knelpunten is een aantal knelpunten uitgewerkt in projecten en apart in de begroting benoemd. Deze post betreft oplossen van nieuwe knelpunten die nog niet afzonderlijk als project zijn weergegeven en binnen drie jaar opgelost moeten worden.

20. 7103100316 NBW 2018-2027, jaarschijf 2019

Vanaf 2017 tot en met 2027 resteert een opgaaf van circa € 18,5 miljoen voor het aanpassen van de peilgebieden in het stedelijk gebied (conform de Kadernota 2014).

21. 7103100327 KRW investering conform WHP jaarschijf '19

Het betreft hier een krediet voor maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren om te voldoen aan de KRW resultaatplicht. Het betreft het verruimen van het profiel van 6 KRW waterlichamen en aanpassingen in de waterhuishouding in het Oudeland van Strijen.

22. 7103100328 KRW investering nieuw WHP jaarschijf '18

Het betreft een krediet voor maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren om te voldoen aan de KRW resultaatplicht. Het betreft het verruimen van het profiel van 2 waterlichamen in de Hoeksche Waard en het aanpassen van de vooroevers in de Binnenbedijkte Maas.

23. 7103100329 KRW investering nieuw WHP jaarschijf '20

Het betreft een krediet voor maatregelen om de waterkwaliteit te verbeteren om te voldoen aan de KRW resultaatplicht. Het betreft het verruimen van het profiel in 2 waterlichamen op Voorne-Putten en het aanpassen van het peilbeheer in 1 waterlichaam.

24. 7103100332 NBW 2018-2027 jaarschijf 2020

Voor de invulling van de wateropgave (NBW), het voorkomen van wateroverlast als gevolg van inundatie, is uitgegaan van een 'worst case' benadering (aanleggen van waterberging). Door gedetailleerd onderzoek, bijstellen van aannames door optimalisatie databeheer en definiëren en uitvoeren van projecten is een gedeelte van de wateropgave ingevuld en geprogrammeerd. Dit krediet is om de resterende opgave op te lossen. Het bedrag is gebaseerd op het uWBP en zal na de nieuwe watersysteembeoordeling in 2018 zo nodig worden bijgesteld.

25. 7103100335 Wateropgave Zwijndrechtsewaard 2017

26. 7103100336 Wateropgave Zwijndrechtsewaard 2018

Voor de Zwijndrechtsewaard zal een gebiedsplan worden opgesteld om de wateropgave (NBW) in verschillende peilgebieden op te lossen. De in het gebiedsplan opgenomen maatregelen moeten worden uitgevoerd om de kans op inundatie te verkleinen.

27. 7103100340 Prioritaire knelpunten jaarschijf 2020

Voor prioritaire knelpunten is een aantal knelpunten uitgewerkt in projecten en apart in de begroting benoemd. Deze post betreft oplossen van nieuwe knelpunten die nog niet afzonderlijk als project zijn weergegeven en binnen drie jaar opgelost moeten worden.

28. 7103300067 VergrotenInlaatdebiet door automat.Haven

Dit project komt voort uit het waterplan 's-Gravendeel. Door het automatiseren van het inlaatwerk in de kern 's-Gravendeel direct achter de primaire waterkering en het aanpassen van een aantal stuwen in het stedelijk gebied is het mogelijk om het inlaatdebiet te vergroten en gericht door het stedelijk gebied te sturen zodat er beter doorgespoeld kan worden na overstorten en voorkomen wordt dat er watergangen zijn met stilstaand water. Met deze maatregel wordt tevens voorzien in het oplossen van een knelpunt ontstaan door het sluiten van inlaat Simonsdijkje. In een IBC dient de voorkeursvariant voor de inlaat Haven 's-Gravendeel onderbouwd te worden. In de IBC wordt ook de planning op basis van risico's opgesteld. Hiermee wordt de definitieve einddatum bepaald.

29. 7103300117 Voornse Sluis voor bediening op afstand

In 2016 is de Voornse Sluis in de gemeente Spijkenisse gerenoveerd. De hardware en software zijn hierbij aangepast om bediening op afstand mogelijk te maken. Een aantal werkzaamheden, waaronder het aanleggen van een glasvezelkabel, maken de daadwerkelijke bediening op afstand mogelijk.

30. K2018-041 diverse problemen oud beijerland

In Oud-Beijerland zijn problemen met het watersysteem die als prioritair knelpunt benoemd zijn. Concrete maatregelen moeten worden uitgewerkt om de knelpunten op te lossen.

31. K2018-042 Duiker Boompjesstraat

De duiker Boompjesstraat in Strijen is bouwkundig onderzocht. Hieruit blijkt dat de constructie niet voldoet voor de huidige belasting en versteviging noodzakelijk is. De duiker Boompjesstraat heeft een functie in het watersysteem en waterkering en is een gemeentelijk monument. In de kern van Strijen stroomt de hoofdwatgang "De Keen" onder de Boompjesstraat door. De duiker maakt onderdeel uit van de compartimenteringskeringen en kan in geval van calamiteiten afgesloten worden. Het wegbeheer ligt bij de gemeente en de gemeente heeft plannen om de bovenliggende weg in 2017 – 2019 aan te passen.

32. K2018-043 Duiker Dordrecht

Nabij de Zuidendijk en Haaswijkweg in Dordrecht functioneert het watersysteem niet naar behoren, waardoor omwonenden regelmatig klachten indienen over stank en wateroverlast. In een gezamenlijke aanpak met de gemeente Dordrecht wordt de riolering losgekoppeld en kunnen de twee lange duikers losgekoppeld worden van septic tanks. Uit onderzoek moet blijken hoe het watersysteem aangepast moet worden.

33. K2018-044 extra berging VP 152 en VP 157 (peilindicator)

Om binnen de marges van het regulier peilbeheer het watersysteem op niveau te houden, moet, zoals ook blijkt uit de peilindicator, een aantal maatregelen uitgevoerd worden. Onderzoek zal uitwijzen wat de meest effectieve maatregelen zijn om het systeem robuuster te maken.

34. K2018-045 Gemaal Biersum

35. K2018-046 Gemaal de Volharding

Vanuit de toetsing is deze kunstwerken in de primaire kering afgekeurd. Wanneer Gemaal Putten operationeel is, zal de op leeftijd zijnde gemalen De Biersum en De Volharding in Nissewaard gesloopt worden en de persleiding uit de waterkering verwijderd worden. De waterkering voldoet weer aan wet- en regelgeving. Uit nader onderzoek komen deze 2 projecten te vervallen als potentiële investering. De werkzaamheden zullen via de exploitatie verantwoord worden.

36. K2018-047 Gemaal Oostvoornse Meer, pompput 3

De functie van gemaal Oostvoornsemeer pompput 3 nabij Westvoorne is komen te vervallen door herinrichting van het watersysteem. Hierdoor kan de persleiding uit de waterkering en onder de leidingstraat verwijderd worden en het instroomgedeelte gesloopt worden. De waterkering voldoet weer aan wet- en regelgeving. De werkzaamheden zullen via de

exploitatie verantwoord worden. Dit project komt daarom als potentiële investering te vervallen.

37. K2018-048 Gemaal Oudenhoorn

Gemaal Oudenhoorn in Oudenhoorn dient te worden gerenoveerd. De diesel aangedreven pomp wordt vervangen door een elektrische aangedreven pomp. Daarnaast vindt een bouwkundige renovatie plaats en aanpassing van de persleiding omdat deze is afgekeurd in de verlengde derde toetsronde dijkversterking.

38. K2018-049 Inlaat Piershilse Haven

De frontwand van Inlaat Piershilse Haven is in de verlengde derde toetsronde afgekeurd. De betonnen inlaatsluis is verlengd met een stalen leiding. Daardoor is er een niet volledig betrouwbare aansluiting en is de leiding gevoelig voor zetting. Bij lage waterstanden in het Spui is het niet mogelijk om water in te laten door de hoogteligging van de inlaatleiding. Een nieuwe hevel moet aangelegd worden, zodat peilbeheer en veiligheid in het achterliggende gebied geborgd kunnen worden. De aanleg van de nieuwe hevel en jaar van uitvoering is afhankelijk van de gebiedsontwikkeling Swaneblake.

39. K2018-050 Onderhoud Havendammen Ouddorpse Haven

Voor de in stand houding van de dammen van de Ouddorpse Haven moet groot onderhoud plaats vinden. In de voorbereiding is hier nader onderzoek voor nodig. Bij nadere beschouwing blijkt dat dit een exploitatieproject betreft. Dit project komt daarom als potentiële investering te vervallen.

40. K2018-051 opheffen probleem bemalingsgebied Prinsenheuvel

Voor het toekomstbestendig maken van het peilgebied Prinsenheuvel zal het watersysteem robuuster moeten worden. Onderzoek moet aantonen wat de meest effectieve maatregelen zijn.

41. K2018-052 Reconstructie nvo's De Elzen

Er is verkennend onderzoek nodig ter voorbereiding van de reconstructie van natuurvriendelijke oevers in De Elzen. Bij nadere beschouwing blijkt dat dit een exploitatieproject betreft. Dit project komt daarom als potentiële investering te vervallen.

42. K2018-053 Vergroten inlaat gemaal dorpsdijk Rhooen

De maatregel uit waterplan Rhooen is bedoeld om de hoeveelheid water voor het doorspoelen en/of suppleren van het bebouwd gebied van s-Gravendeel te vergroten. Het doel is de slechte waterkwaliteit door de slechte doorstroming te verbeteren. Bij nadere beschouwing blijkt dat dit een exploitatieproject betreft. Dit project komt daarom als potentiële investering te vervallen.

43. K2018-054 Zwiindrecht centrum gemaal Merelstraat

De werking van het gemaal moet worden afgestemd met een nabij gelegen gemaal van de gemeente Zwiindrecht om effectief te kunnen functioneren voor het waterkwaliteitsbeheer in de wijk Nederhoven. Afspraken met de gemeente een aanpassing van de sturing is hiervoor noodzakelijk.

44. K2018-055 Zwiindrecht centrum onderdeel hevel Strooppot

Door via de hevel continue een kleine hoeveelheid rivierwater in te laten kan een groter deel van het watersysteem beter worden verversd. Dit zorgt voor een betere waterkwaliteit. Hiervoor zal de sturing van de hevel moeten worden aangepast. Bij nadere beschouwing blijkt dat dit een exploitatieproject betreft. Dit project komt daarom als potentiële investering te vervallen.

45. K2018-056 Zwiindrecht centrum vervangen duiker Anjerstraat

Door een te kleine duiker kan het water niet snel genoeg worden afgevoerd. Tijdens een periode van hevige neerslag is sprake van een groot risico op wateroverlast. Door de duiker te vervangen door een grotere duiker wordt dit risico aanzienlijk verlaagd. Deze maatregel lost

een prioritair knelpunt op en draagt ook bij aan een vermindering van de wateropgave omdat de afvoer van het water beter kan plaatsvinden. Bij nadere beschouwing blijkt dat dit een exploitatieproject betreft. Dit project komt daarom als potentiële investering te vervallen.

46. K2018-087 FE21 Valkeniersweide

De Valkeniersweide is een park in Rotterdam waarvan het watersysteem een slechte waterkwaliteit heeft. Door verversing van de waterpartijen mogelijk te maken wordt de kwaliteit van het watersysteem verbeterd.

47. K2018-096 Duiker bij gemaal Sportdorp

In geval van calamiteit kan het water vanuit Rotterdam niet verdeeld worden naar de diverse gemalen. In het bestuurlijk overleg met gemeente Rotterdam is afgesproken dat door aanpassing van een aantal kunstwerken een koppeling tussen de diverse peilgebieden kan ontstaan. Betere sturing van watersysteem is daardoor mogelijk en wordt wateroverlast beperkt.

48. K2018-097 Duiker Maeterlinkweg

In geval van calamiteit kan het water vanuit Rotterdam niet verdeeld worden naar de diverse gemalen. In het bestuurlijk overleg met gemeente Rotterdam is afgesproken dat door aanpassing van een aantal kunstwerken een koppeling tussen de diverse peilgebieden kan ontstaan. Betere sturing van watersysteem is daardoor mogelijk en wordt wateroverlast beperkt.

49. K2018-098 extra berging HW 11.2 (peilindicator)

Om binnen de marges van het regulier peilbeheer het watersysteem op niveau te houden, moet, zoals ook blijkt uit de peilindicator, een aantal maatregelen uitgevoerd worden. Onderzoek zal uitwijzen wat de meest effectieve maatregelen zijn om het systeem robuuster te maken.

50. K2018-099 Gemaal Arnoldus Botbijlweg

Renovatie van Gemaal Arnoldus Botbijlweg is gelet op de technische staat noodzakelijk. Op de huidige locatie is onderhoud alleen mogelijk door het inzetten van een ponton in de vestinggracht van Brielle. Door het verplaatsen van het gemaal naar een andere locatie wordt onderhoud eenvoudiger en goedkoper.

51. K2018-100 Schotbalkenkering sluisdeurendok Hellevoetsluis

De functie van de sluisdeurendok in Hellevoetsluis is vervallen en de waterkering voldoet niet. Dit dok heeft nog wel een functie in het watersysteem, waardoor een nieuwe inlaat aangelegd moet worden. Na het realiseren van de inlaat moet de waterkering hersteld worden.

52. K2018-101 Gemaal/ Duiker Dijkje Rotterdam

In geval van calamiteit kan het water vanuit Rotterdam niet verdeeld worden naar de diverse gemalen. In het bestuurlijk overleg met gemeente Rotterdam is afgesproken dat door aanpassing van een aantal kunstwerken een koppeling tussen de diverse peilgebieden kan ontstaan. Betere sturing van watersysteem is daardoor mogelijk en wordt wateroverlast beperkt.

53. K2018-102 Hevelleiding Puttershoek

Vanuit de derde toetsronde dijkversterking is gebleken dat hevelleiding Puttershoek geen kathodische bescherming heeft. Uit vooronderzoek moet blijken of er kan worden volstaan met het aanbrengen van kathodische bescherming of dat er een nieuwe hevelleiding aangebracht moet worden.

54. K2018-103 opheffen stank bij ongerioleerde panden HW

In 2014 is een onderzoek uitgevoerd voor de Kaderrichtlijn Water met als doel het bepalen van het effect van lozingen uit ongerioleerde panden op de aangewezen waterlichamen in de Hoeksche Waard. De resultaten hebben uitgewezen dat er geen negatief effect is. Wel veroorzaken deze lozingen lokaal op een aantal waterpartijen een waterkwaliteitsprobleem.

Deze prioritaire knelpunten worden nu nader onderzocht of het doelmatig is om deze alsnog aan te sluiten.

55. K2018-104 ophoging kade Boezemloozende Strijensas

Het probleem bij de Boezemloozende Strijensas is gesignaleerd bij het herzien van het peilbesluit en via het jaarlijks opstellen van de peilindicator. De te lage boezem zou ook in de toetsing van de secundaire keringen als probleem naar voren moeten komen. Om een normale beheersmarge te kunnen hanteren is het noodzakelijk om de boezemkade op te hogen. Nader onderzoek heeft het doel om het probleem verder te verkennen op noodzaak.

56. K2018-105 Reconstructie bestaande nvo's De Elzen

Bij nadere beschouwing blijkt dat dit een exploitatieproject betreft. Dit project komt daarom als potentiële investering te vervallen.

57. K2018-106 Te lage woonwijk Wilgentuin Rozenburg

Dit betreft een prioritair Knelpunt t.a.v. de wateroverlast. Om in dit gebied het gewenste waterpeil te bereiken, moet het watersysteem robuuster worden. De maatregelen die hiervoor nodig zijn, worden onderzocht.

58. K2018-116 Schutsluis Strijensas

Het metselwerk moet op verschillende plaatsen opnieuw gevoegd en hersteld worden. Voor het herstel van het metselwerk is vooronderzoek noodzakelijk. Na ingediende VTW binnen dijkversterkingsproject HWZ is besloten dit werk niet binnen de dijkversterking aldaar uit te voeren en als apart exploitatieproject uit te voeren. Dit project komt daarom als potentiële investering te vervallen.

Programma Waterketen

59. 7304100121 TA Zuiveren (exclusief Dokhaven)

De technische automatisering bestaat onder andere uit beeldschermen, netwerken, computers, besturingscomputers en overige apparatuur waarmee dit alles is verbonden met de pompen, afsluiters, schakelaars en opnemers. Oplossingsrichting is om in de periode 2019 tot en met 2022 het verouderde deel van de TA te vervangen. Hiermee wordt een robuuste TA opgeleverd die weer voor een lange periode (15 jaar) onderhoudbaar is zodat de instandhouding en besturing van de rwzi's blijft gegarandeerd.

60. 7304100122 Blowers rwzi Hoogvliet

De blowers van de RWZI Hoogvliet produceren gecompriëerde lucht voor de beluchting van het beluchtingscircuit. Deze blowers zijn verouderd en leiden tot veel (kritische) storingen. De blowers moeten vervangen worden om de betrouwbaarheid van de beluchtingsinstallatie voor de komende 15 jaar te garanderen.

61. 7304100128 Duikschotten rwzi Spijkenisse

Een duikschot is een statisch en constructiedeel van de nabezinktanks tbv de procesvoering die verhindert dat opdrijvend materiaal, wordt meegevoerd over de overstortrand en terechtkomt in het effluent. De directe functie is dat opdrijvend vet en ander drijvend materiaal niet afstroomt naar het effluentgemaal en zo terecht komt in het oppervlaktewater. In de lozingseisen is opgenomen dat de drijfslag van de zuiveringsinstallatie niet mag terecht komen in het effluent. Om het functioneren van de duikschotten voor de komende 15 jaar te garanderen is het noodzakelijk dit onderdeel van de nabezinktanks te vervangen.

62. 7304100129 Roostergoedinstallatie rwzi Oud Beijerland

In het influentwerk van RWZI Oud-Beijerland is een roostergoed installatie opgenomen. Het doel van deze installatie is om vervuiling van tanks en installatie delen te voorkomen. Om de continuïteit/beschikbaarheid van deze installatie te behouden is een investering noodzakelijk. Hierbij kan met een beperkte investering en zonder aanpassingen aan de bestaande installatie de levensduur van de installatie nog eens met 10 jaar worden verlengd, het is daarom een duurzame keuze zonder grote risico's. Bovenal zorgt een goed functionerende installatie ervoor

dat, vervuiling van de zuiveringscircuits en schade aan installatiedelen zoals pompen, (gevolg)kosten kunnen worden voorkomen. De werkzaamheden bestaan uit het vervangen van slijtdelen, reviseren van aandrijfsysteem en automatisering, conserveren van constructiedelen met als doel de levensduur van de installatie te verlengen.

63. 7304100131 Retourslibpompen rwzi Hoogvliet

De pompen zorgen ervoor dat de bacteriën in het zuiveringslib worden teruggevoerd naar het begin van de zuiveringsinstallatie. In het retourslibstelsel van de waterlijn zijn drie retourslibpompen aangebracht. Bij het falen van dit stelsel zal het natuurlijke zuiveringsproces stil komen te liggen. Dit project betreft de retourslibpompen 1, 2 en 3 van de Waterlijn van RWZI Hoogvliet. De pompen zijn in 1995 geïnstalleerd en zijn geschikt om levensverlengd te onderhouden. Hierbij is een duurzaamheids afweging gemaakt in vervanging of levensverlengde revisie. De pompen functioneren goed, zijn betrouwbaar en leiden tot weinig onderhoudskosten. De pompen zijn in goede staat en wanneer de pompen worden gereviseerd, de slijtdelen worden vervangen zal de continuïteit/beschikbaarheid van de installatie ook voor de komende 10 jaar worden gegarandeerd.

64. 7304210022 PE-doseervoorzieningen Sluisjesdijk

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. Het project beoogt het oplossen van capaciteitsproblemen ten aanzien van drinkwater en bedrijfswater voor respectievelijk de aanmaak en dosering van polymeer (PE) en schoonmaakwerkzaamheden.

65. 7304210024 Deelstroombehandeling Sluisjesdijk

Dit project maakt onderdeel uit van de projecten die voortgekomen zijn uit de ALM-studie Sluisjesdijk. Het project omvat een aantal maatregelen aan de Sharon- en Anammoxreactor (deelstroombehandeling). Eerst is nader onderzoek en scopebepaling nodig. Uitkomst van het onderzoek zou kunnen zijn dat de huidige deelstroombehandeling wordt vervangen door een geheel nieuw concept met meerdere voordelen.

66. 7304210037 1-step-Anammox Sluisjesdijk

In de ALM Sluisjesdijk zijn een aantal kleine maatregelen benoemd om knelpunten op te lossen c.q. de werking te optimaliseren van de deelstroombehandeling (Sharon-Anammox). De maatregelen zijn voorzien in de reeds geplande investering "deelstroombehandeling Sluisjesdijk" en deels belegd bij het groot onderhoud (exploitatie). Verder is geconstateerd is dat de huidige capaciteit van de Anammox-reactor onvoldoende is om de gehele stikstofrijke deelstroom te behandelen. Naast bovenstaande maatregelen is daarom geadviseerd een specifieke deelstroombehandelingsstudie uit te voeren gegeven de leeftijd, het pilot-karakter van de Anammox en de op termijn benodigde renovaties. Een eerste verkenning heeft geleid tot een mogelijk alternatief voor de in de ALM genoemde (autonome) maatregelen in de vorm van een One-step-Anammox-reactor. Het komend half jaar wordt er een variantenstudie uitgevoerd waarvan de resultaten in Q1 worden verwacht.

67. K2018-061 Aanpassing rioolgemaal Achthuizen

Het rioolgemaal Achthuizen voldoet niet aan de afgesproken afnameverplichting met de gemeente Goeree Overflakkee. In 2019 moet worden onderzocht hoe het gemaal kan worden aangepast, zodat het waterschap aan de afgesproken verplichting kan voldoen.

68. K2018-062 Bioplastics Dordrecht

In 2019 wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn om op de rwzi Dordrecht bioplastics uit het zuiveringsslib terug te winnen onder andere als invulling van het Opgaveplan Duurzaamheid. Dit gebeurt in afstemming met HVC. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het slib van de rwzi Dordrecht kansrijk is.

69. K2018-063 Duikschotten rwzi Dordrecht

Een duikschot verhindert dat opdrijvend materiaal wordt meegevoerd over de overstortrand van de nabezinktank en terechtkomt in het effluent. In de door Rijkswaterstaat gestelde lozingeisen is opgenomen dat de drijfslag van de zuiveringsinstallatie niet terecht mag komen

in het effluent en zo vervolgens in de Beneden Merwede. Om het functioneren van de duikschotten voor de komende 15 jaar te garanderen is het noodzakelijk om dit onderdeel van de nabezinktanks te vervangen.

70. K2018-065 Gaswassers en ventilatie Sluisjesdijk

De gaswassers op Sluisjesdijk hebben als doel om stankoverlast en verspreiding van ziektekiemen te voorkomen. Om dit in de omgeving en voor eigen medewerkers te garanderen is een betrouwbaar gaswas- en ventilatiesysteem op Sluisjesdijk noodzakelijk. De werkzaamheden omvatten het schoonmaken, inspecteren, conserveren en repareren van het in- en exterieur van de gaswassers inclusief de revisie van de mechanische ventilatie. Met deze levensverlengende onderhoudsactie kan de betrouwbaarheid van de gaswasser en het ventilatiesysteem voor de komende 5 jaar weer worden gegarandeerd.

71. K2018-066 ALM ZE Spijkenisse

In 2017 wordt de ALM Spijkenisse uitgevoerd. Uit deze ALM zullen maatregelen volgen die vanaf 2019 moeten worden geïmplementeerd.

72. K2018-068 Zandsilo's 1+2 Dokhaven

De zandsilo's op Dokhaven bufferen het verzamelde zand uit de zuiveringsinstallatie en verzorgen het transport naar de zandtransportcontainers. Om de betrouwbaarheid van de zand afvoerinstallatie voor de komende 10 jaar te garanderen is een levensverlengende onderhoud noodzakelijk. Deze werkzaamheden omvatten het schoonmaken, inspecteren, de reparatie en conservering van de zandsilo's en revisie van de mechanische transportinrichting.

73. K2018-069 Online meters sliblijn rwzi's

Toepassing van online-meters in het zuiveringsproces is onderdeel van het toekomstbestendig maken van de rwzi's. Met deze meetinstrumenten is het mogelijk om de bedrijfsvoering van de rwzi's op afstand te doen (project WCK 2.0) en daarmee gepaard gaande stabielere en efficiencyverbetering van de bedrijfsvoering en betere prestaties van de installaties. Naar de toekomst toe maakt dit op afstand (zelf)sturende rwzi's mogelijk.

74. K2018-070 Pompen tusseneffluent rwzi Dokhaven

De tusseneffluentpompen van RWZI Dokhaven recirculeren het tusseneffluent naar de buffertanks. De tijdige revisie van pompen, aandrijving en vervanging van frequentie omvormers is noodzakelijk om de betrouwbaarheid van deze pompen te garanderen.

75. K2018-071 Renovatie rioolgemaal Vierpolders

Rioolgemaal Vierpolders voldoet op dit moment aan tijdelijke afspraken omtrent de afname verplichting. Om het rioolgemaal ook te laten voldoen aan de toekomstige afnameverplichting en omdat de pompen het einde van de technische levensduur hebben bereikt, is renovatie van dit rioolgemaal noodzakelijk.

76. K2018-072 Retourslibpompen rwzi Dordrecht

In het retourslibstelsel van de waterlijn zijn 3 retourslibpompen. Deze pompen hebben de functie om zuiveringsslib uit de nabezinktanks terug de waterlijn in te brengen zodat het zuiveringsproces gaande blijft. Deze pompen zijn van belang voor de bedrijfsvoering en reeds meer dan 20 jaar oud, economisch afgeschreven en toe aan een levensverlengende revisie.

77. K2018-077 Centrifuges rwzi Zwijndrecht

De centrifuges op de rwzi Zwijndrecht zijn aan het einde van de technische levensduur (bouwjaar: 1992). In 2019 start het onderzoek om deze centrifuges te vervangen.

78. K2018-078 Centrifuges rwzi Dordrecht

De centrifuges op de rwzi Dordrecht zijn aan het einde van de technische levensduur (bouwjaar: 1993). In 2019 start het onderzoek om deze centrifuges te vervangen.

79. K2018-080 Gashouder Sluisjesdijk

De gashouder dient als buffering van het biogas uit de gasproductie. Deze buffering, ofwel tijdelijke opslag, zorgt ervoor dat de WKK (omzetting van gas naar warmte en elektriciteit) efficiënter kan plaatsvinden en draagt bij aan de veiligheid en het voldoen aan vergunningeisen. Het doel van deze investering is dat na de vervanging of de renovatie de buffercapaciteit van de gashouder van de WKK weer efficiënt en betrouwbaar kan functioneren.

80. K2018-107 Investerings vanuit ALM ZE Heenvliet

In 2018 wordt de ALM Heenvliet uitgevoerd. Uit deze ALM zullen maatregelen volgen die vanaf 2020 moeten worden geïmplementeerd.

81. K2018-108 Investerings vanuit ALM ZE Hellevoetsluis

In 2018 wordt de ALM Hellevoetsluis uitgevoerd. Uit deze ALM zullen maatregelen volgen die vanaf 2020 moeten worden geïmplementeerd.

82. K2018-109 Investerings vanuit ALM's Goeree-Overflakkee

In 2017 worden de ALM's op Goeree Overflakkee uitgevoerd. Uit deze ALM's zullen maatregelen volgen die vanaf 2020 moeten worden geïmplementeerd.

83. K2018-110 Beluchtingscompressoren A-trap Dokhaven

De beluchtingscompressoren van de A-trap van de rwzi Dokhaven zijn aan het einde van hun levensduur. Het onderzoek naar de vervanging zal in 2020 starten.

84. K2018-111 Onthardingsinstallatie rwzi Dokhaven

De onthardingsinstallatie van de rwzi Dokhaven is aan het einde van zijn levensduur. Het onderzoek naar de vervanging zal in 2020 starten.

85. K2018-112 Verwijdering nieuwe stoffen op 4 rwzi's

Momenteel wordt er landelijk een hotspotanalyse uitgevoerd naar het effect van medicijnen in het effluent van de rwzi op het ontvangende oppervlaktewater. Aangezien bij WSHD 16 van de 20 rwzi's lozen op ruim ontvangend oppervlaktewater, wordt verwacht dat met name de verwijdering van nieuwe stoffen moet worden onderzocht op de 4 rwzi's die lozen op eigen water. Dit onderzoek zal vanaf 2020 starten.

Programma Wegen

86. K2018-113 Verv Openb verlichting (jaarschijf 2020)

Dit betreft een vervangingsinvestering en wordt ingezet voor het vervangen van openbare verlichting ouder dan 40 jaar, zoals opgenomen in de kadernota 2014. De exacte locatie wordt een jaar daarvoor bepaald.

87. K2018-114 Vervangen verkeersregelininstallaties

Dit betreft een vervangingsinvestering en wordt ingezet voor vervanging van de verkeersregelininstallaties Gebroken Meeldijk en Hoekseweg-Keizersdijk. Dit vanwege einde technische levensduur.

88. K2018-118 Verv. openb. verlichting (jaarschijf 2021)

Dit betreft een vervangingsinvestering en wordt ingezet voor het vervangen van openbare verlichting ouder dan 40 jaar, zoals opgenomen in de kadernota 2014. De exacte locatie wordt een jaar daarvoor bepaald.

5.4 Overzicht prestatie-indicatoren

Presentatie van alle prestatie-indicatoren

5.4.1 Waterveiligheid – programma 1

Tabel 2: Doelen waterveiligheid voor planperiode WBP (2016-2021)

		Doelen planperiode	Prestatie Indicator
Preventie (laag 1)	Waterkeringen zijn op orde volgens geldende normen, zodat de kans op een overstrooming beperkt is	- Eerste beoordelingsronde primaire waterkeringen voor 75% gereed - Toetsing regionale waterkeringen voor 75 % gereed - Alle HWBP2 projecten uitgevoerd - HWBP projecten volgens planning in uitvoering - Alle in 2013 afgekeurde regionale keringen verbeterd - Voldoen aan de wettelijke zorgplicht voor de primaire waterkeringen Risicogestuurd beheer en onderhoud volledig geïmplementeerd	% beoordeeld % getoetst Km versterkt Km versterkt Km verbeterd Oordeel ILT n.t.b.
Ruimtelijke inrichting (laag 2)	De ruimtelijke inrichting draagt bij aan het beperken van de gevolgen van een overstrooming	Ontwikkelen van een visie op de rol van het waterschap in laag 2 van de meerlaagse veiligheid	Beschikbaarheid visie
Crisisbeheersing (laag 3)	De crisisbeheersing voorkomt of beperkt de gevolgen van een overstrooming	- De dijkbewakingsorganisatie is volledig bezet, opgeleid en getraind Inbrengen kennis en expertise bij het opstellen van evacuatiestrategieën door gemeenten en veiligheidsregio's	% dijkvakken volledig bezet n.t.b.

Prestatie-indicatoren Preventie (laag 1)

	2018	2019	2020	2021	2022
Beoordeling primaire waterkeringen (xx trajecten)	20% ¹	40%	80%	100%	100%
Toetsing regionale keringen waterkeringen (xx km)	Maken plan	0% ²	20%	60%	80%
HWBP projecten	xx km ³	xx km	xx km	xx km	xx km
Verbetering regionale keringen	xx km ⁴	xx km	xx km	xx km	xx km
Zorgplicht primaire waterkeringen	Audit ILT	50% ⁵	100%	100%	100%
Implementatie risicogestuurd beheer en onderhoud	Nul-meting	30% ⁶	60%	100%	100%

Prestatie-indicatoren ruimtelijke inrichting (laag 2)

	2018	2019	2020	2021	2022
Visie op rol in laag 2					

Prestatie-indicatoren crisisbeheersing (laag 3)

	2018	2019	2020	2021	2022
Calamiteitenbestrijdingsplan Waterkeringen					
Meerjarenplan OTO					

5.5 WSHD in kengetallen

Omschrijving	Aantal/ eenheid 2016	Aantal/ eenheid 2017	Aantal/ eenheid 2018
Oppervlakte van het gebied van WSHD			
Aantal inwoners			
Aantal gemeenten (gedeeltelijk) binnen WSHD			
Aantal huishoudens			

Omschrijving	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Watergangen in beheer (km)			
Primaire watergangen (km)			
Secundaire watergangen (km)			
Aantal boezemgemalen			
Aantal inlaatgemalen			
Aantal circulatiegemalen			
Aantal poldergemalen			
Aantal sluizen			
Aantal automatische stuwen			
Aantal stuwen			
Aantal peilvakken			
Lengte primaire waterkeringen (km)			
Lengte regionale waterkeringen (km)			
Lengte overige waterkeringen (km)			
Aantal afwaterzuiveringsinstallaties			
Aantal rioolpersgemalen			
Aantal riool-overstorten			
Productie biogas in miljoen m3			
Aantal slibvergistingsinstallaties			
Lengte rioolpersleidingen (km)			
Aantal km wegen			

Omschrijving	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Bedragen x € 1.000			
Exploitatiekosten			
Exploitatie opbrengsten			
Investeringsvolume			
Belastingopbrengst			
Kortlopende leningen			
Langlopende leningen			